

Eindevaluatie Onderzoeksprogramma Sport 2012-2017

Eindrapport
Uitgebracht in opdracht van ZonMw
Amersfoort, 27 juni 2017

Bureau Bartels B.V.
Postbus 318
3800 AH Amersfoort
Stationsplein 69
3818 LE Amersfoort
T 033 – 479 20 20
info@brtls.nl
www.bureaubartels.nl

Inhoud

1. Inleiding	1
1.1 Aanleiding	1
1.2 Doelstelling evaluatie	1
1.3 Aanpak evaluatie	2
2. Doelen en opzet onderzoeksprogramma	3
2.1 Programmadoelen	3
2.2 Inhoud drie pijlers	3
2.3 Wijze versterking kennisontwikkeling en -verspreiding	5
3. Inhoud en opbrengsten	7
3.1 Inhoud en kenmerken projecten	7
3.2 Verloop kennisontwikkeling	9
3.3 Ontplooidde activiteiten kennisverspreiding/- toepassing	10
3.4 Wetenschappelijke en maatschappelijke opbrengsten	15
4. Doelrealisatie	19
4.1 Doelstelling 1: versterking wetenschappelijk onderzoek	19
4.2 Doelstelling 2: verbinding praktijk door kennisverspreiding en toepassing	23
4.3 Bijdrage programma aan doelrealisatie	29
4.4 Leerervaringen voor de toekomst	31
5. Samenvattende conclusies en bouwstenen voor de toekomst	35
5.1 Versterking wetenschappelijk onderzoek	35
5.2 Kennisverspreiding naar en kennisgebruik door praktijk	36
5.3 Aanbevelingen	37
Literatuur	41
Bijlage I Geraadpleegde personen	43
Bijlage II Overzicht Projecten	45

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Het **onderzoeksprogramma Sport** is een initiatief van het ministerie van VWS en het NOC*NSF. Zij hebben de Stichting Innovatie Alliantie uitgenodigd om als mede-opdrachtgever op te treden om de koppeling te maken met het praktijkgericht sportonderzoek bij hogescholen¹. De partijen hebben ZonMw, NWO-TTW (het voormalige STW) en NWO-SGW verzocht om een integraal onderzoeksprogramma Sport te ontwikkelen en (in een latere fase) uit te voeren. Dit programma is in 2012 tot stand gekomen en in 2013 van start gegaan².

Hoewel het onderzoeksprogramma Sport pas in de loop van dit jaar formeel afloopt en de meeste onderzoeksprojecten nog in uitvoering zijn, bestond er behoefte aan een **externe eindevaluatie**. Met deze evaluatie werd aan de ene kant beoogd om tijdig input te genereren voor de beleidsdoorlichting Sport van VWS die voor dit jaar op stapel staat. Aan de andere kant was de opzet om ook bouwstenen op te leveren voor de toekomstige programmering van sportonderzoek en -innovatie. Het ministerie van VWS heeft de uitvoerders van het onderzoeksprogramma dan ook verzocht om de eindevaluatie van het onderzoeksprogramma Sport vervroegd op te starten. Bureau Bartels heeft de eindevaluatie uitgevoerd.

1.2 Doelstelling evaluatie

De doelstelling van de evaluatie bestond uit het beantwoorden van de volgende vraag:

In hoeverre zijn de doelstellingen van het onderzoeksprogramma Sport – versterking van wetenschappelijk onderzoek en kennisverspreiding/-toepassing – gerealiseerd en wat zijn lessen voor de toekomst?

Er is nadrukkelijk gevraagd om een resultaatgerichte analyse. Daarom is in de evaluatie aandacht besteed aan de verschillende **typen (voorlopige) opbrengsten** die met (de projecten van) het onderzoeksprogramma Sport gegenereerd zijn.

Schema 1.1 Analyse kader eindevaluatie onderzoeksprogramma Sport

¹ De werkzaamheden zijn vanaf 2014 overgenomen door het Nationaal Regieorgaan Praktijkgericht Onderzoek SIA dat onderdeel uitmaakt van NWO.

² Partijen hebben het volgende aan het programma bijgedragen: VWS: €6,771.000,-, NOC*NSF: €1.600.000,-, SIA: €600.000,-, ZonMw: €500.000,-, NWO TTW: €500.000,-, NWO SGW: €500.000,-

In schema 1.1 is de samenhang tussen de typen effecten en de doelen van het onderzoeksprogramma Sport gevisualiseerd. In de eerste plaats is aandacht besteed aan de **wetenschappelijke opbrengsten** (aangeduid met ‘wetenschappelijke kennisontwikkeling’). Aan de hand van dit type effecten is de doelrealisatie van de eerste programmadoelstelling – versterking van het wetenschappelijk onderzoek op het gebied van sport en bewegen – in beeld gebracht. Om de realisatie van de tweede doelstelling – het genereren van duurzame kennis voor beleid en praktijk – te toetsen is ook aandacht besteed aan de **opbrengsten** op het gebied van de **kennisverspreiding** en **kennistoepassing** in de praktijk. Verder zijn op grond van de uitkomsten van de evaluatie lessen voor de toekomst geformuleerd. Deze lessen hebben betrekking op de ontwikkeling, verspreiding en toepassing van de kennis op het gebied van sport en bewegen.

1.3 Aanpak evaluatie

Als eerste fase van de evaluatie is reeds beschikbare kennis over het onderzoeksprogramma Sport ontsloten. In het kader van deze **‘interne kennisontsluiting’** is **deskresearch** verricht. In dit deskresearch zijn onder meer het programmatekst, de eerder uitgevoerde tussenevaluatie, de projectaanvragen en de voortgangsverslagen van de ondersteunde projecten bestudeerd. Daarnaast zijn gesprekken gevoerd met zogenoemde **‘programmabetrokkenen’**, namelijk vertegenwoordigers van de opdrachtgevers, de voorzitter van de stuurgroep en voorzitter en/of secretarissen van de drie pijlers die binnen het programma worden onderscheiden (zie volgend hoofdstuk).

De tweede fase van het onderzoek bestond uit het uitvoeren van **verdiepend veldwerk**. Daartoe zijn telefonische interviews afgenomen met de **projectleiders** van de 25 gehonoreerde onderzoeksprojecten. Een belangrijk deel van het onderzoek gebaseerd is op hun meningen en ervaringen. Wel hebben we – ter nuancering - ook de ervaringen van 15 vertegenwoordigers van (beoogde) **‘gebruikers’** van de gegenereerde kennis geraadpleegd. Tevens hebben we de gesprekken met de secretarissen van de pijlers en andere programmabetrokkenen als input gebruikt. De namen van de geraadpleegde personen zijn opgenomen in bijlage I. Wat betreft de ‘gebruikers’ is gekozen uit de partijen die participeren in de samenwerkingsverbanden die rondom de onderzoeksprojecten zijn geformeerd. Daarbij is in principe gekozen voor de partij die in het consortium het meeste aan cofinanciering bijdraagt. Uit de onderstaande tabel blijkt dat alle bereikte projectleiders en gebruikers deelgenomen hebben aan de evaluatie.

Tabel 1.1 Respons projectleiders en gebruikers

Aspect	Projectleiders	Gebruikers
<i>Bruto aantal</i>	25	19
▪ Na herhaalde pogingen niet bereikt	0	2
▪ Wegens behalen streefaantal niet gebeld	0	2
<i>Netto aantal</i>	25	15
▪ Non-respons	0	0
Respons (absoluut)	25	15
Respons (relatief)	100%	100%

De uitkomsten van de bovenstaande activiteiten zijn geanalyseerd. Alvorens de bevindingen in de navolgende hoofdstukken te presenteren, geven we eerst inzicht in de doelstellingen en de invulling van het onderzoeksprogramma Sport (zie hoofdstuk 2).

2. Doelen en opzet onderzoeksprogramma

2.1 Programmadoelen

Sport speelt een belangrijke rol in de samenleving. Om het belang van (top)sport en bewegen op waarde te kunnen schatten is meer kennis en (daarmee) onderzoek nodig. Dat was de conclusie van de **Kennisagenda** 2011-2016. Als vervolg hierop is het **Sectorplan** sportonderzoek en -onderwijs 'Fundament onder de Olympische ambities' ontwikkeld. Hierin zijn de ambities vertaald naar vijf onderzoeksthema's, namelijk: Talentvol Nederland (presteren), Meedoen in Nederland, Vitaal Nederland, Kaart van Nederland en Nederland in Beeld. Als doel werd geformuleerd om het onderzoek en onderwijs op deze thema's op een hoger plan te krijgen. Met het **onderzoeksprogramma Sport** wordt uitvoering gegeven aan de kennisagenda en het sectorplan.

Het programma kent een **tweetal** samenhangende **doelstellingen**, namelijk (1) het versterken van het wetenschappelijk onderzoek op het gebied van sport en bewegen en (2) het genereren van hoogwaardige en duurzame kennis voor beleid en praktijk. Met 'beleid en praktijk' worden partijen bedoeld zoals de sportsector, het (sportgerelateerde) onderwijs, de zorg, overheden, het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties. In het programma is (dus) sterk ingezet op vraaggerichte kennisontwikkeling. Of, anders geformuleerd, op kennisontwikkeling voor – en kennisgebruik door – de praktijk.

In aansluiting op de thema's uit het sectorplan en gerelateerd aan de uitvoerende organisaties worden binnen het onderzoeksprogramma Sport **drie pijlers** onderscheiden, namelijk 'Presteren' (NWO-TTW), 'Meedoen' (NWO-SGW) en 'Vitaal' (ZonMw). De drie pijlers verschillen qua inhoud en focus, maar zijn bewust gezamenlijk in één programma verenigd³. Door te investeren in een dergelijk integraal programma is het de bedoeling dat de volgende **subdoelen** kunnen worden gerealiseerd:

- samenhang in inhoudelijke programmering van de onderzoekslijnen;
- consolidatie, focus, massa en kwaliteit van onderzoek;
- verbetering van de financieringsmogelijkheden voor sportonderzoek;
- versterking van de kennisinfrastructuur;
- meer samenwerking en netwerkvorming tussen onderzoekers onderling en met publieke en private instanties.

2.2 Inhoud drie pijlers⁴

De **eerste pijler 'Presteren'** is gericht op de '*optimalisatie van de (top)sportprestaties van individuele atleten en teams*'. Dit doel is mede ingegeven door het Olympisch Plan en de daarin geformuleerde Top 10-ambitie. De gedachte is dat door het leveren van mondiaal aansprekende prestaties topsporters het internationale imago van Nederland helpen verbeteren. Ze kunnen bovendien een voorbeeld zijn voor mensen in andere sectoren om te willen presteren en excelleren. Het streven naar optimale sportprestaties kan bovendien leiden tot de ontwikkeling van nieuwe kennis en technieken, die ten goede kunnen komen aan de breedtesport en – sportoverstijgend – andere delen van de samenleving (zoals het bedrijfsleven).

³ Het onderzoeksprogramma Sport richt zich dus zowel op thema's op het gebied van sport als op die op het gebied van bewegen. Voor het gemak spreken we in het rapport soms kortweg over 'sportonderzoek' of het 'onderzoeksprogramma Sport', ook waar we het bredere terrein van sport en bewegen bedoelen.

⁴ Een belangrijk deel van de tekst in deze paragraaf is gebaseerd op de programmatekst: 'Onderzoeksprogramma Sport 2012 – 2016'

Binnen deze pijler worden drie aandachtsgebieden onderscheiden gerelateerd aan de leeflijn van de topsporter, namelijk: ontwikkelen van talent, verbeteren van de prestaties door leren en trainen en daadwerkelijk (blijven) leveren van topsportprestaties tijdens wedstrijden en de voorbereiding daarop. Om deze gebieden te versterken wordt ingezet op multidisciplinair wetenschappelijk onderzoek: het genereren van nieuwe inzichten en innovaties door kennis uit biologische en gedragswetenschappen te combineren met kennis uit technische wetenschappen.

De projecten die binnen de pijler worden uitgevoerd hebben inhoudelijke raakvlakken met (één of meerdere van) de onderwerpen: adaptatie en herstel, motorisch leren, weerstand en monitoring en feedback. De onderzoeken moeten leiden tot directe toepassing van de resultaten door professionals binnen de topsportpraktijk en moeten kennis, systemen of methoden opleveren die breder (binnen en/of buiten de sport) toepasbaar zijn.

Het onderzoek in de **tweede pijler 'Meedoen'** is gericht op *'het verwerven van inzicht in de plaats en betekenis van sport in de samenleving'*. Dit inzicht is belangrijk om met en in de sport gericht en succesvol te interveniëren en de maatschappelijke waarde ervan te benoemen. De onderzoeksprojecten binnen de pijler vallen binnen één van de drie aandachtsgebieden, namelijk: participeren in sport, sport in samenleving en cultuur en de maatschappelijke betekenis van sport. Onderzoek naar sportparticipatie kan inzicht geven in wie meedoen aan sport, de manier waarop ze dat doen, motieven voor en beleving van sport en de factoren die sportparticipatie bevorderen of belemmeren.

Het tweede aandachtsgebied richt zich op (veranderingen in) de plaats van sport in samenleving en cultuur en hoe die veranderingen begrepen kunnen worden. De plaats van de sport is medebepalend voor sportparticipatie en de maatschappelijke betekenis daarvan. De rol van sport in de samenleving en cultuur strekt zich uit tot literatuur, religie, filosofie, film, beeldende kunst, taal communicatie en media. Binnen dit aandachtsgebied vallen ook thema's als een veilig sportklimaat en normen en waarden. Bij het aandachtsveld 'maatschappelijke betekenis van sport' wordt vooral gekeken naar de sociale betekenis (bijv. sociale cohesie, bijdrage aan veilige samenleving) en economische betekenis van sport (zoals effecten op overheidsfinanciën).

De **derde pijler 'Vitaal'** heeft als doel *'het genereren en toepassen van hoogwaardige kennis en innovatie op gebied van sport, bewegen en gezondheid om bij te dragen aan verbetering van het welzijn en de gezondheid van de Nederlandse bevolking en versterking van de Nederlandse kenniseconomie'*⁵. De pijler biedt plaats aan zowel verdiepend, strategisch als toegepast onderzoek. Tussen de projecten op deze pijler wordt een duidelijke samenhang beoogd, waarbij innovatie, (kosten)effectiviteit en implementatieonderzoek kernbegrippen vormen. Ook deze pijler kent een drietal aandachtsgebieden. Het eerste aandachtsgebied richt zich op het stimuleren van een sportieve/actieve leefstijl, met name door het stimuleren van sportieve activiteit en met een gezondheidswinst als doel. De nadruk ligt op het beschikbaar krijgen van effectieve en goed implementeerbare interventies.

Preventie en curatie van sportgerelateerde gezondheidsproblemen vormt het tweede aandachtsgebied. Door het voorkomen en aanpakken van bijvoorbeeld sportblessures, kunnen mensen weer eerder actief deelnemen aan sport en kunnen maatschappelijke en

⁵ De pijler bouwt onder meer voort op het ZonMw-programma 'Sport, Bewegen en Gezondheid (2004-2013)'.

economische consequenties (verzuim, talentuitval) worden beperkt. Het gebruik van (innovatieve) sportmaterialen, implementeren van effectieve interventies, behandelmethoden en voeding zijn mogelijke onderzoeksthema's binnen dit aandachtsgebied.

Sport en bewegen als therapie vormt het derde aandachtsgebied. Hier is gezondheidswinst bij (chronisch) zieken, ouderen en mensen met overgewicht het doel. Het onderzoek richt zich hierbij op het bepalen van de effectiviteit, implementatie en (verdere) ontwikkeling van interventies voor sport en bewegen als therapie.

Voor alle drie de aandachtsgebieden geldt dat de uitkomsten generaliseerbaar moeten zijn naar de bredere populatie. Tevens moet er sprake zijn van een kennistransfer naar gezondheidsprofessionals, het onderwijs en/of het bedrijfsleven en moet er worden nagedacht over de kosteneffectiviteit en bruikbaarheid van de ontwikkelde kennis.

2.3 Wijze versterking kennisontwikkeling en -verspreiding

Vanuit het programma zijn verschillende initiatieven ontplooid om de realisatie van beide programmadoelen – versterking van wetenschappelijke kennisontwikkeling en stimuleren van kennisverspreiding/-gebruik – te ondersteunen. In de eerste plaats is dit gedaan door het stellen van voorwaarden waaraan een aanvraag voor projectfinanciering moest voldoen. De gerichtheid op de praktijk (vraagsturing en toepassing) kreeg vorm door samenwerking tussen onderzoekers en (potentiële) gebruikers verplicht te stellen. Alleen consortia waarin beide 'geledingen' participeerden konden aanvragen indienen. De gebruikers binnen dit consortium moesten bij het opstellen van de aanvraag betrokken worden en gedurende de gehele looptijd betrokken blijven. Tevens dienden zij in geld en/of natura bij te dragen aan de projecten waarin zij participeerden.

Met het oog op de implementatie van onderzoeksresultaten is samengewerkt met organisaties die ervaring en expertise op dit terrein hebben en over de geschikte infrastructuur beschikken. Het gaat daarbij om partijen als het Kenniscentrum Sport, Centrum Gezond Leven, het RIVM, het Mulier Instituut en de Vereniging Sportgeneeskunde. Bij de begeleiding van de projecten is steeds feedback gegeven op de plannen voor verspreiding, implementatie en valorisatie en hierbij is – waar relevant – ook verwezen naar de rollen en mogelijkheden van bovengenoemde partijen. Ook was hier aandacht voor in de bijeenkomsten die vanuit het programma zijn georganiseerd.

Kennisverspreiding en kennisgebruik is verder gestimuleerd door opname van projectinformatie in databases van NWO TTW, NWO SGW en ZonMw en databanken van andere organisaties. Ook is op programmaniveau aandacht besteed aan verspreiding van informatie over (de resultaten van) het programma via nieuwsbrieven, vakbladen, websites (o.a. de website over het programma, namelijk www.sportonderzoek.com), de Dag van het Sportonderzoek en een specifiek themanummer van het tijdschrift 'Sportgericht'. Ook zijn projectleiders gestimuleerd om deel te nemen aan relevante nationale en internationale bijeenkomsten om kennis uit te wisselen.

Om te komen tot een integraal programma en de gewenste samenhang tussen en binnen de pijlers is afstemming gezocht in de inhoud, organisatie, procedures en randvoorwaarden van het programma. Verder is op programmaniveau gestimuleerd dat er verbindingen worden gelegd tussen de thema's en projecten onderling. De ondersteuning is geboden in vorm van periodieke bijeenkomsten (projectleidersbijeenkomsten en expertmeetings).

Op pijlniveau is ondersteuning geboden via de organisatie van projectleider-bijeenkomsten, site-visits, organisatie van en deelname aan bijeenkomsten van gebruikersgroepen (NWO TTW) en de persoonlijke contacten met de projectleiders. Vanuit de uitvoerende organisaties is aangegeven dat de bijeenkomsten en contactmomenten (naast kennisuitwisseling en afstemming) vooral (ook) benut zijn om het belang van een goede kennisverspreiding en het stimuleren van kennistoepassing te benadrukken en om mee te denken over hoe hier in de praktijk vorm aan gegeven kan worden.

3. Inhoud en opbrengsten

3.1 Inhoud en kenmerken projecten

Binnen het onderzoeksprogramma Sport zijn 25 onderzoeksprojecten gehonoreerd en uitgevoerd. Het betreft 8 projecten binnen de pijler 'Presteren', 8 projecten binnen de pijler 'Meedoen' en 9 projecten binnen de pijler 'Vitaal'. De titels van deze projecten zijn weergegeven in onderstaand schema. In bijlage II wordt elk project nader toegelicht.

Schema 3.1 Overzicht van de uitgevoerde projecten per pijler

Presteren	
1.	Trainingsstrategieën voor optimaal piek- en duurvermogen
2.	Sensor for body hydration monitoring
3.	Optimalisatie van voortstuwing door en over water
4.	Real time feedback voor een betere schaatsprestatie
5.	Beet-ing your competitors; dietary nitrate to enhance sports performance
6.	Optimizing sleep to improve performance in elite athletes
7.	Statusmonitoring bij topsporters
8.	Snel en blessurevrij leren werpen in honkbal
Meedoen	
9.	De betekenis van sport voor het leven van chronisch zieken
10.	Lid van de club; georganiseerd sporten en de veranderende verbondenheid
11.	Sport en fysieke activiteit in de openbare ruimte
12.	Naar een optimale inzet van sportvoorzieningen ter stimulatie van sportdeelname
13.	Van voetbalvrouwen naar vrouwenvoetbal
14.	Smart Moves
15.	Meedoen met een motorische beperking; training en coaching op maat
16.	Een gunstig sportklimaat voor jongeren
Vitaal	
17.	Schoolzones; veilig sporten voor kinderen*
18.	Haalbaarheid en effectiviteit van financiële prikkels ter bevordering lichamelijke activiteit
19.	Stimuleren van een duurzame actieve leerstijl van VMBO-leerlingen
20.	Verbinding zorg, sport en bewegen
21.	Evaluatie van de 'versterk je enkel app'*
22.	De kracht van kracht
23.	De bruikbaarheid van e-Exercise
24.	Sporten voor chronisch zieke kinderen en jongeren
25.	Bewegen met Parkinson; de Park-in-Shape

* Reeds afgerond.

Twee projecten – beide binnen de pijler 'Vitaal' – zijn op het evaluatiemoment afgerond. In alle andere projecten vinden (na goedgekeurde verlenging) nog onderzoeksactiviteiten plaats. Veel projecten zitten momenteel in de eindfase. Enkele projecten lopen nog tot begin 2018.

In tabel 3.1 is weergegeven hoeveel en welke type kennisinstellingen bij de projecten betrokken is (geweest). Als een kennisinstelling bij meerdere projecten betrokken is, dan telt deze meerdere keren mee.

Tabel 3.1 Aantal en type bij de projecten betrokken kennisinstellingen, per pijler en totaal

Kennisinstelling	Presteren (N=8)	Meedoen (N=8)	Vitaal (N=9)	Totaal (N=25)
Universiteiten	12	11	10	33
HBO-instellingen	3	12	4	19
UMC's	4	2	8	14
Anders*	-	10	4	14
Totaal	19	35	26	80

* Omvat partijen als: Mulier Instituut, TNO, Nivel, SLO, Kenniscentrum Sport, Verwey-Jonker Instituut en NJI.

Een doel van het onderzoeksprogramma was om te komen tot meer samenwerking tussen kennisinstellingen (om zo de kennisinfrastructuur te versterken). De tabel laat zien dat er per project inderdaad altijd meerdere kennisinstellingen betrokken zijn (geweest). Samenwerking met het HBO heeft vooral plaatsgevonden in de pijler 'Meedoen'. De projecten binnen deze pijler hebben daarnaast – meer dan in andere pijlers – breder samengewerkt met andere typen kennisinstellingen. Voor alle projecten geldt dat er sprake is geweest van interdisciplinaire samenwerking, in sommige projecten tussen twee (wetenschappelijke) disciplines. In andere projecten waren meerdere disciplines bij het onderzoek betrokken.

Tabel 3.2 Betrokken maatschappelijke partijen/gebruikers in consortia

Partijen	Presteren (N=8)		Meedoen (N=8)		Vitaal (N=9)		Totaal (N=25)	
	Schil 1	Schil 2	Schil 1	Schil 2	Schil 1	Schil 2	Schil 1	Schil 2
Sportbonden	14	10	19	-	4	4	37	14
Bedrijven	20	4	1	-	6	1	27	5
Belangenorganisaties	-	-	10	5	16	6	26	11
Overheden	-	-	14	-	5	10	19	10
Zorgorganisaties	3	-	4	8	11	2	18	10
Overkoepelende Sportorganisaties*	8	3	8	-	4	1	20	4
Kenniscentrum Sport	-	-	6	-	3	-	9	-
Zorgverzekeraars	-	-	-	-	6	1	6	1
Non-profit	-	-	4	-	2	-	6	-
CTO	3	-	-	-	-	-	3	-
Anders	2	-	1	-	-	-	3	-
Scholen / onderwijs	-	2	2	75	-	40	2	117
Sportclubs	2	-	-	6	-	-	2	6
Totaal	52	19	69	94	57	65	178	178

* Het gaat hierbij om organisaties als NOC*NSF en de InnoSportLabs.

Zoals gezegd, is in het onderzoeksprogramma sterk ingezet op de samenwerking tussen wetenschap en de praktijk. De projecten moesten worden aangevraagd en uitgevoerd door een consortium van onderzoeksorganisaties en beoogde gebruikers uit de praktijk. De tabel laat zien welke gebruikers er in de consortia (eerste schil) deel hebben genomen. Tevens geldt bij 17 van de projecten dat er – naast de consortiumpartijen – ook (intensief) is samengewerkt met andere partijen in de praktijk. Deze partijen (tweede schil) hebben geen 'formele' rol in het onderzoek, maar hebben vaak een belangrijke taak gehad bij de uitvoering van het onderzoek (uitvoeren van interventies, werving van deelnemers/onderzoeksgroep etc.) en de kennisverspreiding. Tevens zijn deze partijen betrokken om te komen tot kennisuitwisseling/kennisdeling. Het zijn vaak de beoogde

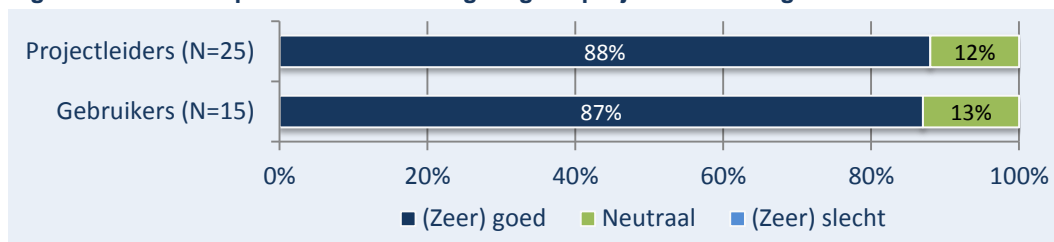
(eind)gebruikers of partijen die in contact staan met de eindgebruikers. Hun kennis is cruciaal om te komen tot kennis en instrumenten die daadwerkelijk aansluiten bij de vraag/kennisbehoefte uit de praktijk.

Tabel 3.2 maakt duidelijk dat er een breed scala aan partijen betrokken is geweest, zowel in de eerste als tweede schil van gebruikers. Het aantal partijen wat betrokken is geweest verschilt tussen de pijlers, zeker wat betreft de gebruikers in de 'tweede schil'. In de projecten binnen de pijler 'Vitaal' en zeker in de projecten binnen de pijler 'Meedoen' is het aantal gebruikers in de tweede schil veel groter dan in de pijler 'Presteren'. In de laatste pijler concentreert de samenwerking zich op een beperkt aantal partijen (namelijk overkoepelden sportorganisaties, sportbonden, trainers/coaches en bedrijven). De samenwerkingsverbanden in de andere pijlers zijn breder. Vooral de pijler 'Vitaal' kent in de tweede schil een breed scala aan typen organisaties. In de pijler 'Meedoen' worden kwantitatief gezien de meeste partijen betrokken (zowel in de eerste als tweede schil). Opvallend daarbij is het grote aantal scholen (tweede schil).

3.2 Verloop kennisontwikkeling

De projectleiders zijn over het algemeen positief over het verloop van de kennisontwikkeling. Daarbij doen zich geen verschillen voor tussen de pijlers. De meeste projectleiders zijn nu – tegen het einde van de looptijd van het project – tevreden met de resultaten die het onderzoek (naar verwachting) zal opleveren.

Figuur 3.1 Verloop kennisontwikkeling volgens projectleiders en gebruikers

De positieve waardering van het verloop van de kennisontwikkeling neemt niet weg dat 22 van de 25 projectleiders tijdens de uitvoering tegen knelpunten zijn aangelopen. Voor een belangrijk deel gaat het daarbij om knelpunten die veel voorkomen bij wetenschappelijk onderzoek en niet direct te wijten zijn aan de opzet en kenmerken van dit specifieke programma. Respondenten wijzen op zaken als het moeten doorvoeren van aanpassingen in de uitvoering van de onderzoeksactiviteiten, als gevolg van inhoudelijke uitkomsten (een bepaalde aanpak bleek meer effectief dan de aanpak die was voorzien, bepaalde beoogde modellen konden toch niet worden gebruikt). Andere voorbeelden zijn het oplopen van (forse) vertraging (bijvoorbeeld als gevolg van zwangerschapsverlof, ziekte of tijdrovende dataverzameling) of het vertrek van een onderzoeker.

Bij 9 projecten (b)lijken de knelpunten deels wel samen te hangen met de opzet van het programma en dan met name de gevraagde samenwerking met de praktijk. Zo bleken consortiumpartijen niet altijd in staat/bereid om de beoogde (en door hen toegezegde) bijdrage te leveren. Ook bleek het in sommige projecten lastig om de beoogde (eind)gebruikers in het onderzoek te betrekken, bijvoorbeeld ten behoeve van de dataverzameling. Zo was het niet altijd makkelijk om organisaties/topsporters bereid te vinden voor het testen/toepassen van een interventie/protocol. Het valt op dat deze knelpunten met name zijn genoemd door projecten uit de pijler 'Vitaal' (5 van de 9).

Wellicht speelt hier onder andere de breedte van de groep gebruikers mee waarmee is samengewerkt (zie tabel 3.2).

Bij 10 van de 22 projecten hebben de genoemde knelpunten volgens de projectleider geen effect gehad op de realisatie van de doelstelling van het onderzoek. Hun project loopt langer en/of wordt deels op een andere manier ingevuld, maar de centrale vraag kan nog steeds worden beantwoord. Dit is mede te danken aan de inzet van de onderzoekers en consortiumpartijen zelf, die actief hebben gewerkt aan het (zo goed en snel mogelijk) aanpakken van de knelpunten. Daarnaast is waardering uitgesproken voor de uitvoerende organisaties (NWO TTW, NWO SGW en ZonMw) die de mogelijkheid hebben geboden voor bijvoorbeeld verlenging van de onderzoekstermijn en/of die constructief hebben meegedacht over mogelijke aanpassingen en oplossingen.

Andere projecten hebben desondanks wel in meer of mindere mate effecten ervaren op de realisatie van de doelstelling. Enkele projecten hebben het doel van hun onderzoek (sterk) moeten aanpassen, beoogde interventies niet kunnen implementeren en/of beoogde meetinstrumenten niet kunnen ontwikkelen. Bij anderen bleef er minder ruimte over voor evaluatie, validatie of het schrijven van wetenschappelijke publicaties. De wijzigingen zijn overigens in geen enkel project (uitsluitend) als negatief ervaren. Het moeten kiezen voor een wat andere aanpak heeft vaak geleid tot niet voorziene maar ook zeer waardevolle nieuwe inzichten of de mogelijkheid tot het ontwikkelen van 'extra' instrumenten. Vaak bleken ook de resterende opbrengsten (los van hetgeen niet gerealiseerd kon worden) zeer waardevol.

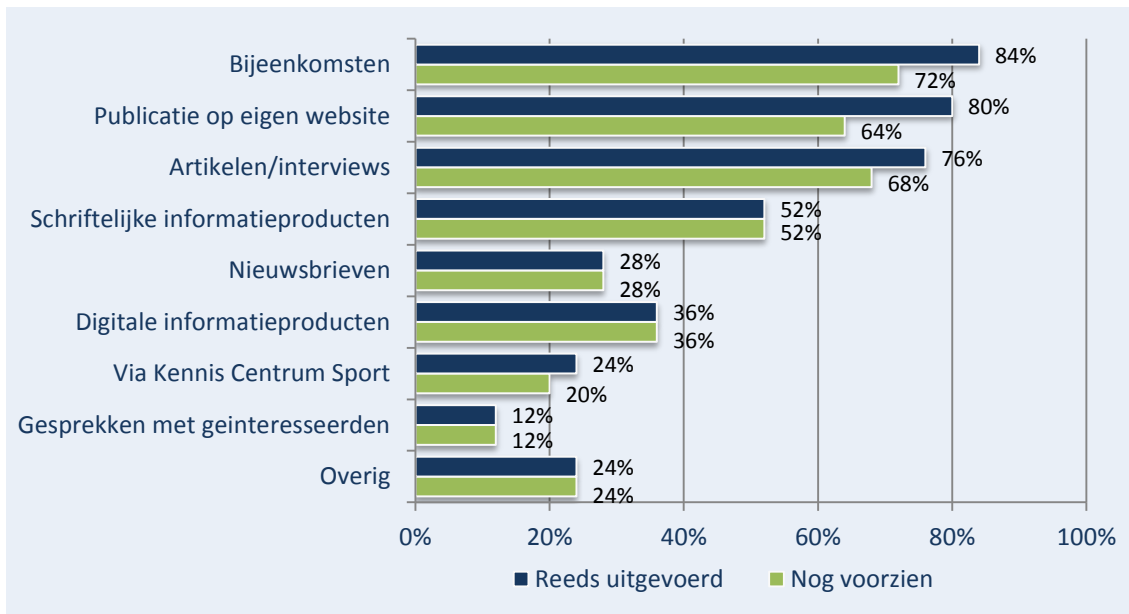
De geraadpleegde gebruikers⁶ delen de mening van de projectleiders. Ook zij zijn zich bewust van de 'hobbels' die moesten worden overwonnen, maar zijn over het algemeen (zeer) positief over het verloop van het proces van kennisontwikkeling. Ook de geraadpleegde secretarissen van de pijlers sluiten zich bij dit beeld aan. Zij stellen dat de projecten – los van de bij wetenschappelijk onderzoek behorende en hierboven beschreven knelpunten – goed van de grond zijn gekomen en kwalitatief hoogwaardige kennis hebben opgeleverd/zullen opleveren. Ze hebben waardering voor de grote betrokkenheid van de onderzoekers.

3.3 Ontplooid activiteiten kennisverspreiding/- toepassing

Een tweede belangrijke doelstelling – naast kennisontwikkeling – is het zorgdragen voor een goede kennisverspreiding naar en kennisgebruik door de praktijk. In de gesprekken met de projectleiders is gevraagd welke activiteiten binnen hun project zijn uitgevoerd en welke communicatiekanalen zijn benut om de ontwikkelde kennis en instrumenten te verspreiden en bekendheid te geven. Met het oog op het feit dat de meeste projecten nog niet zijn afgerond, is tevens gevraagd welke activiteiten rond de kennisverspreiding nog zijn voorzien. We willen hierbij opmerken dat het hier gaat om verspreiding van kennis naar de praktijk. Activiteiten rond publicatie van wetenschappelijke artikelen en presentaties op wetenschappelijke congressen worden behandeld in paragraaf 3.4.

⁶ Wanneer we spreken over de geraadpleegde gebruikers gaat het om de voor de eindevaluatie geïnterviewde vertegenwoordigers van partijen die vanuit de eerste of tweede schil betrokken zijn geweest bij het onderzoek. Voor het gemak spreken we van gebruikers hoewel dit niet noodzakelijkerwijs de beoogde eindgebruikers zijn.

Figuur 3.2 Uitgevoerde en nog voorziene activiteiten om ontwikkelde kennis en instrumenten/producten te verspreiden, volgens de projectleiders (N=25)

Figuur 3.2 maakt duidelijk dat binnen de projecten verschillende activiteiten zijn ondernomen om de kennis te delen. Enerzijds gaat het daarbij om meer aanbodgerichte vormen van kennisverspreiding, zoals het plaatsen van of meewerken aan artikelen en interviews in niet-wetenschappelijke tijdschriften of op radio en televisie, het beschikbaar stellen van schriftelijke informatieproducten (zoals folders, posters, boekjes), het verspreiden van nieuwsbrieven en het publiceren van informatie op websites. Het betreft hier zowel websites van de onderzoeksinstituten zelf, als die van consortiumpartners en specifiek voor de betreffende projecten ontwikkelde websites.

Daarnaast is in alle projecten (inter)actief contact gezocht met de (beoogde) 'gebruikers'. In veel projecten is gekozen om via bijeenkomsten partijen op de hoogte te stellen van de (tussentijdse) uitkomsten. Het gaat daarbij zowel om bijeenkomsten voor direct bij het onderzoek betrokken (consortium)partijen, alsook om het bereiken van 'eindgebruikers', bijvoorbeeld in de vorm van masterclasses voor trainers. In andere projecten zijn (persoonlijke) gesprekken gevoerd met partijen die (mogelijk) interesse hebben voor het gebruik van de kennis voor toepassing in hun eigen sport of in hun eigen werkveld (bijvoorbeeld zorg). Ook zijn er projecten waar bewust is gekozen om alle kennis via de embedded scientist(s) over te dragen naar de gebruikers in de praktijk (binnen categorie 'overig'). Zij vormen binnen de sportpraktijk de verbindende schakel tussen wetenschap en de praktijk.

Via deze interactieve activiteiten en kanalen is het niet alleen mogelijk om de kennis te verspreiden. Het biedt ook mogelijkheden voor een zekere wisselwerking, waarbij wensen, behoeften, kennis en ervaringen van gebruikers kunnen worden gepeild en kunnen worden meegenomen in de verdere kennisontwikkeling.

De gesprekken met de projectleiders maken duidelijk dat de mate waarin kennisverspreiding al heeft plaatsgevonden wisselt tussen de projecten. Dit is ook een beeld wat door de secretarissen van de pijlers wordt herkend. In sommige projecten is voortdurend aandacht (geweest) voor het delen van de uitkomsten en het informeren van (beoogde) gebruikers. Vanuit andere projecten wordt opgemerkt dat het zwaartepunt van de kennisverspreiding zal liggen rond de publicatie van het proefschrift. Het algemene

beeld is wel dat de kennisverspreiding nog in volle gang is en de komende periode actief zal worden voortgezet. De gegevens in figuur 3.2 geven slechts een indicatie van wat er in de nabije toekomst nog aan activiteiten is voorzien. Nog niet altijd is helemaal bepaald op welke manier de kennisverspreiding precies vorm zal krijgen. Wellicht zal het aantal te ontplooiën activiteiten nog hoger liggen dan wat in het figuur is aangegeven.

Vanuit de secretarissen van de pijlers is aangegeven dat ze ook in dit onderzoeksprogramma merken dat het belangrijk is de betrokken partijen steeds opnieuw te prikkelen om actief vorm te geven aan de kennisverspreiding en aan het stimuleren van de toepassing ervan in de praktijk, vooral ook tussentijds. De wetenschap is volgens hen nogal eens geneigd om met kennisdeling te wachten tot alle uitkomsten beschikbaar zijn. Zo kunnen voor sporters tussentijdse inzichten al waardevol zijn om toe te passen en te testen in hun trainingen. Bovendien is het tussentijds delen van kennis belangrijk om gebruikers betrokken te houden gedurende lange periode van onderzoek. Vanuit het programma en de pijlers zijn de (jaarlijkse) bijeenkomsten en site-visits benut om partijen steeds te wijzen op het belang van kennisdeling en -implementatie. NWO TTW ziet daarbij vooral ook hun gebruikerscommissie als een zeer waardevol instrument hierbij. Deze commissies worden voor elk project ingesteld⁷ en komen verschillende keren per jaar bij elkaar. De bijeenkomsten zijn vanuit NWO TTW steeds actief benut om de wetenschappers en gebruikers bewust te maken van het belang van kennisdeling en hen te stimuleren hier ook gedurende het onderzoekstraject actief vorm aan te geven.

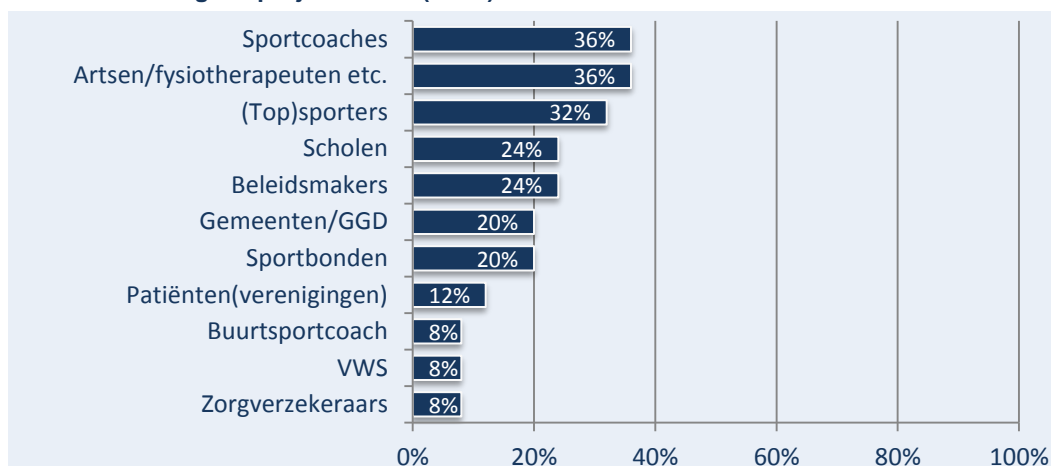
Tussentijdse kennisdeling

Een voorbeeld van een project waar kennisdeling ook gedurende het onderzoekstraject al heeft plaatsgevonden, is het project rond het combineren van sprint- en duurtraining. Ten behoeve van profileringsstudies zijn er veel metingen verricht bij onder andere roeiers. Hierdoor is tijdens het traject voortdurend contact geweest tussen de onderzoekers en de sporters en coaches en zijn – op het niveau van de individuele sporters – waardevolle inzichten verkregen en gedeeld. De sporters konden deze uitkomsten direct na de metingen gebruiken om hun trainingsintensiteit te bepalen. De coaches kregen feedback over het patroon van veranderingen in testresultaten.

De kennisverspreiding is in nagenoeg alle projecten (96% bij N=25) gericht op de brede groep van potentiële gebruikers van de kennis. Wel spitst de kennisverspreiding zich in veel gevallen in eerste instantie toe – bijvoorbeeld wat betreft de bijeenkomsten – op de consortiumpartijen en de andere betrokkenen binnen het project. De beoogde eindgebruikers van de kennis en de ontwikkelde instrumenten zijn weergegeven in figuur 3.3.

⁷ Dit geldt niet alleen voor het onderzoeksprogramma Sport, maar is een gebruikelijke handelswijze bij elk onderzoeksprogramma. NWO TTW stelt een Gebruikerscommissie in om de overdracht van de onderzoeksresultaten uit een project en de (kans op) toepassing daarvan door derden (utilisatie) te bevorderen. Deelname aan een gebruikerscommissie op een onderzoeksproject biedt beoogde gebruikers de gelegenheid het onderzoek op de voet te volgen en kennis te nemen van de onderzoeksresultaten. De gebruikerscommissie is een platform om informatie uit te wisselen, actief mee te denken over het onderzoek en suggesties te doen voor bijsturing.

Figuur 3.3 Beoogde eindgebruikers van ontwikkelde kennis, producten en instrumenten, volgens projectleiders (N=25)

Naast kennisverspreiding wordt in het onderzoeksprogramma Sport veel belang gehecht aan het stimuleren van het gebruik en de toepassing van de ontwikkelde kennis in de praktijk. We hebben daarom de projectleiders gevraagd welke activiteiten zij – aanvullend aan de kennisverspreiding – hebben ontplooid om het gebruik te bevorderen (tabel 3.3). Daarbij merken we op dat de vraag ‘open’ gesteld is, de antwoorden zijn ‘spontaan’ gegeven. Dat bepaalde activiteiten niet door alle projectleiders zijn genoemd wil niet per definitie zeggen dat deze niet hebben plaatsgevonden. Ze zijn door de projectleiders in die gevallen in ieder geval niet primair als ‘valorisatie-activiteit’ benoemd. De lijst biedt bovendien een momentopname. Veel projecten lopen nog. Welke activiteiten nog zullen worden uitgevoerd kan op dit moment nog niet altijd helemaal worden voorzien.

Tabel 3.3 Geplande en voorziene activiteiten om gebruik kennis en instrumenten te bevorderen, volgens projectleiders

Activiteit	Presteren (N=8)		Meedoen (N=8)		Vitaal (N=9)		Totaal (N=25)	
	G	V	G	V	G	V	G	V
Bijeenkomsten/focusgroepen	2	2	2	6	2	2	6	10
Actief betrekken in onderzoek	4	-	2	-	1	-	7	-
Verspreiding naar beroepspraktijk (via beroepsorganisatie, partner)	-	2	1	1	5	3	6	6
Lezingen, presentaties etc.	1	2	2	-	4	1	7	3
Publiciteit (artikelen, reclame)	-	3	3	2	3	-	6	5
Publiciteit via KCS, VSG, KTS*	-	-	1	-	2	2	3	2
Beschikbaar stellen innovatie/database	1	2	2	2	-	-	3	4
Gesprekken potentiële gebruikers	1	-	-	-	2	1	3	1
Via embedded scientist	2	1	-	-	-	-	2	1
Publieksevenementen	2	3	-	-	-	-	2	3
Valorisatiegroep	-	-	-	-	1	1	1	1
Opname in opleiding professionals	-	-	1	-	1	1	2	1
(Nog) niets	2	2	1	1	1	2	4	5

Legenda: G = gerealiseerd V = Voorzien

* KCS (Kenniss Centrum Sport), VSG (Vereniging Sport en Gemeenten), KTS (Kenniss Transfert Systeem).

De meest genoemde activiteit is het organiseren van bijeenkomsten. In de afgelopen periode is dat vooral gebeurd in de vorm van masterclasses en focusgroepen waarin de kennis (tussentijds) is gedeeld met de beoogde eindgebruikers en waarin is toegelicht op welke manier zij die kennis in hun beroepspraktijk/hun leven kunnen gebruiken. Naar de toekomst toe – ter afsluiting van het project – voorzien veel projectleiders een slotcongres/-symposium waarin de uitkomsten en resultaten van het project zullen worden gedeeld. Een ander veel genoemde activiteit is het actief betrekken van de eindgebruikers tijdens het onderzoek. In paragraaf 4.2 wordt duidelijk dat het consortium meestal een actieve rol heeft gehad. In deze projecten heeft echter een voortdurende wisselwerking plaatsgevonden tussen onderzoekers en (eind)gebruikers, waarbij zowel kennis is verzameld als ook opgedane kennis is toegepast/gebruikt in de praktijk. Het betreft hier vooral projecten uit de pijler 'Presteren', waarbij sporters en trainers nauw bij de uitvoering van het onderzoek betrokken waren. Verder worden – zeker bij projecten in de pijler 'Vitaal' – beroepsorganisaties, sportbonden en andere consortiumpartijen actief ingezet om hun achterban te informeren over de ontwikkelde kennis en de wijze waarop deze kan worden toegepast.

Gebruik van de kennis kan ook gestimuleerd worden door deze mee te nemen en te verweven in het onderwijs, zowel bij de eigen kennisinstelling (wetenschappelijk onderwijs) als in de (beroeps)opleiding van professionals. Het valt op dat deze vorm van kennisgebruik (vrijwel) niet door de projectleiders wordt genoemd. Het wil niet zeggen dat verweving in het onderwijs niet plaatsvindt, maar het wordt in ieder geval niet direct gezien als een manier om het gebruik van kennis te bevorderen.

Verweving in het onderwijs

Het onderzoek naar 'meebewegen van kinderen met een motorische beperking door training en coaching op maat' is volgens NWO SGW een voorbeeld van een project waar de ontwikkelde kennis wordt verweven in en verspreid via het onderwijs. Het project heeft geleid tot een handboek voor professionals in het bewegingsonderwijs. Het biedt gymdocenten handvatten om impliciet leren toe te passen ten behoeve van het verbeteren van de motoriek. Het handboek is getest in het speciaal onderwijs. De ontwikkelde kennis en het handboek zijn tevens gebruikt voor curriculumontwikkeling binnen de opleiding van de professionals. Er is inmiddels al een vervolgproject gerealiseerd waarin het eerder beschreven handboek verder wordt uitgebreid (onder andere door het toevoegen van mediakaarten voor kinderen) en waarin dit handboek geïmplementeerd zal worden binnen het speciaal onderwijs en de verschillende opleidingen tot bewegingsonderwijzer. Dit project is gehonoreerd door Fonds Nuts Ohra.

In de tussenevaluatie werd geconstateerd dat de valorisatieplannen vooraf niet altijd even concreet waren uitgewerkt en dat ondersteuning bij verdere uitwerking wenselijk was. De gesprekken voor de eindevaluatie laten een wisselend beeld zien. In een aantal projecten is het stimuleren van kennisgebruik heel gestructureerd opgepakt, bijvoorbeeld door gedurende de projectperiode verschillende valorisatie-strategieën op te zetten en uit te testen. In andere projecten wordt gewacht tot de eindresultaten (proefschrift) beschikbaar zijn en is stimulering van kennisgebruik tot die tijd beperkt. Knelpunt bij het in kaart brengen van de aard en omvang van de 'valorisatie-activiteiten' is dat er geen eenduidige definitie wordt gehanteerd voor de term 'valorisatie', waardoor ook het onderscheid tussen kennisverspreiding en stimuleren van het gebruik van kennis niet altijd helder wordt gezien. Daarnaast speelt mee dat veel projecten nog lopen en daarmee ook nog de discussies over hoe de verspreiding en toepassing van kennis aangepakt en/of

gestimuleerd moet worden.

3.4 Wetenschappelijke en maatschappelijke opbrengsten

Wetenschappelijke opbrengsten

Zoals gezegd zijn nagenoeg alle projectleiders positief over het verloop van de kennisontwikkeling en zijn ze tevreden met hetgeen deze naar verwachting zullen opleveren. De (verwachte) wetenschappelijke opbrengsten hebben we in onderstaande tabel – per pijler- in beeld gebracht.

Tabel 3.4 (Verwachte) wetenschappelijke opbrengsten, volgens projectleiders

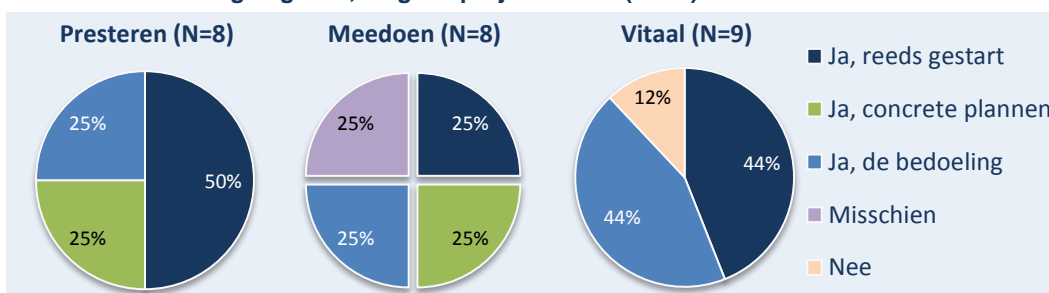
Opbrengst	Presteren (N=8)		Meedoen (N=8)		Vitaal (N=9)		Totaal (N=25)	
	G	V	G	V	G	V	G	V
Promoties	-	11	2	11	1	10	3	32
Wetenschappelijke publicaties	27	34	33	31	31	22	91	87
Lezingen, presentaties etc.	76	27	59	25	53	13	188	65
Nieuwe onderzoeks-/meet-methoden	1	7	4	1	2	-	7	8
Hoofdstuk wetenschappelijk boek	-	-	3	-	-	-	3	-

Legenda: G = gerealiseerd V = Voorzien

Afgezien van het aantal promoties zijn de in tabel 3.4 genoemde aantallen schattingen. Dit heeft onder andere te maken met het feit dat veel projecten nog lopen. Het is nog niet duidelijk hoeveel publicaties, lezingen, presentaties etc. nog precies zullen volgen. Daarnaast hebben projectleiders het aantal lezingen/presentaties soms geschat, omdat ze op het moment van interviewen de exacte aantallen niet paraat hadden. Verder is de vraag naar de opbrengsten 'open' gesteld. We hebben in de gesprekken niet het gehele, in de tabel genoemde rijtje aan opbrengsten langsgelopen. Ondanks de schattingen laat tabel 3.5 zien dat de projecten op wetenschappelijk gebied veel hebben opgeleverd (en zullen opleveren).

Tevens zijn we bij de projectleiders nagegaan in hoeverre de onderzoeksprojecten hebben geleid of zullen leiden tot vervolgonderzoek of vervolgactiviteiten (figuur 3.4).

Figuur 3.4 Concrete plannen om onderzoekactiviteiten na afronding voort te zetten of een vervolg te geven, volgens projectleiders (N=25)

In 40% van de projecten zijn in vervolg op de onderzoeken reeds nieuwe projecten gestart. Het gaat om (aanvragen voor) nieuwe onderzoeksprojecten en/of om projecten om activiteiten bij andere doelgroepen/gebruikers te gaan toepassen. Bij de meeste

andere projecten zijn er zeker ook (concrete) ideeën en plannen voor vervolgonderzoek. Zaken zullen na afloop van het huidige project nog nader, concreet vorm moeten krijgen. Daarnaast hangt het volgens veel projectleiders van de beschikbaarheid van onderzoeksgeld af of hun plannen ook daadwerkelijk gerealiseerd kunnen worden. Financiering van dergelijk onderzoek blijft erg lastig. Die onzekerheid maakt dat een deel van de projectleiders wel concrete plannen maakt, maar voor de daadwerkelijke uitvoering afhankelijk is van het al of niet verkrijgen van financiering (categorie, 'dat is de bedoeling'). Bij anderen geldt dat pas met de concrete uitwerking van ideeën wordt gestart als duidelijk is dat er (opnieuw) geld beschikbaar wordt gesteld voor dit type onderzoek (categorie 'misschien').

De onzekerheid lijkt vooral bij de pijler 'Meedoen' te spelen. In de helft van de projecten hangt het sterk af van de beschikbare financiering of er plannen ontwikkeld en projecten opgezet zullen worden. Voor NWO SGW (secretaris pijler 'Meedoen') is dit geen verrassing, want die onzekerheid speelt veel breder bij de sociale en geesteswetenschappen. Zowel in relatieve als absolute zin gaat er maar een beperkt deel van het beschikbare onderzoeksgeld naar deze disciplines. De praktijk leert dat de kans op honorering van een onderzoeksvorstel – vooral ook bij deze disciplines – beperkt is.

Concrete opbrengsten voor de praktijk

De output van het onderzoeksprogramma zou echter nadrukkelijk niet alleen uit wetenschappelijke opbrengsten moeten bestaan. Het zou ook tot praktische kennis, toepasbare producten, interventies en concrete oplossingen voor (maatschappelijke) vraagstukken moeten leiden. Alle projectleiders geven aan dat binnen hun project daadwerkelijk 'praktische kennis' is ontwikkeld. Maatschappelijke partijen zullen daadwerkelijk baat hebben bij de uitkomsten van het onderzoek. Dit geldt ook voor de projecten waar het onderzoek niet (geheel) volgens planning is verlopen is en niet alle beoogde resultaten zijn behaald. De kennis die (daarvoor in de plaats) wel is ontwikkeld is volgens hen bruikbaar voor weer andere maatschappelijke doelgroepen dan beoogd.

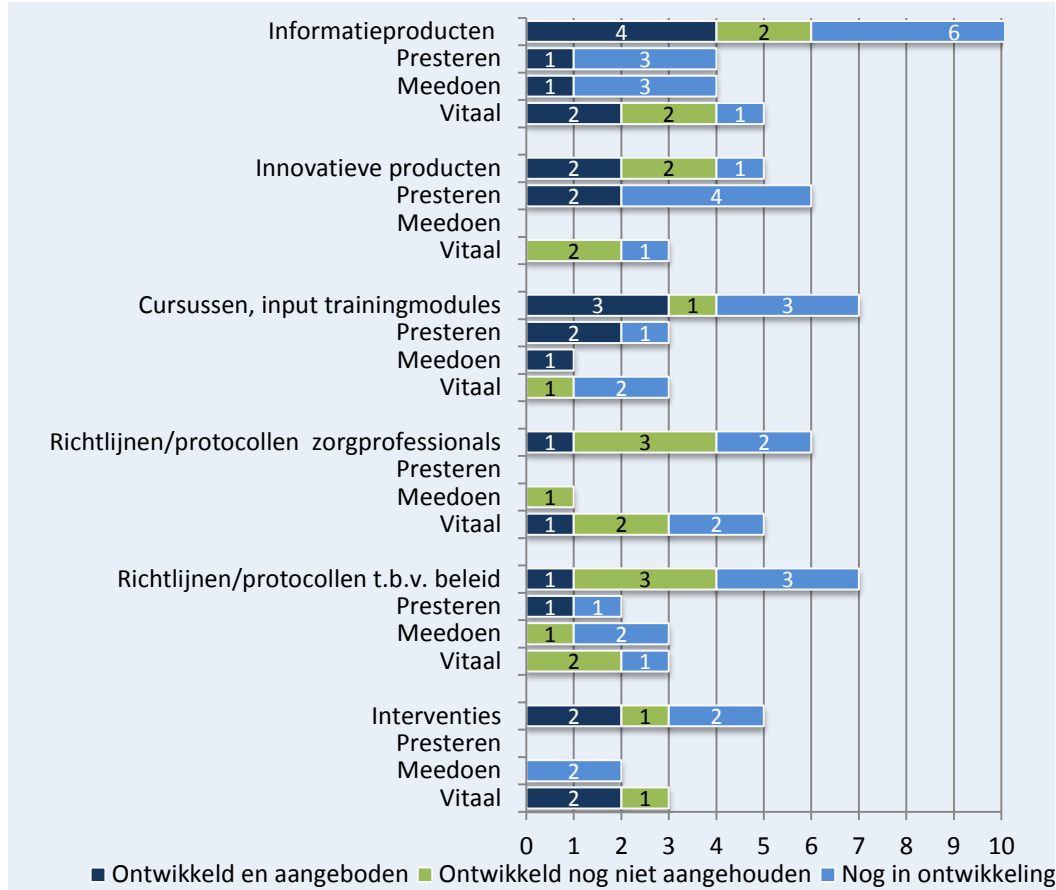
Waardevolle praktische kennis voor aanpakken overgewicht

Eén van de projecten die binnen 'Vitaal' waardevolle kennis voor de praktijk heeft opgeleverd is volgens ZonMw het project waarbij krachttraining is onderzocht als een oplossing voor overgewicht bij jongeren. In het project is een principe uit de psychologie toegepast in de praktijk van sport en bewegen. Er is namelijk bekeken hoe jongeren intrinsiek gemotiveerd kunnen raken om actief te werken aan hun gezondheid. Bij een intrinsieke motivatie ('ik vind het leuk') is het makkelijker om (gezond) gedrag vol te houden dan bij extrinsieke motivatie (iets of iemand anders zet je ertoe). De gedachte was dat krachtsinspanningen voor jongeren met overgewicht (door hun gemiddeld grotere spiermassa) relatief makkelijker zijn, dat hun prestatie beter is dan die van jongeren zonder overgewicht en dat deze prestatie ook sneller toeneemt in vergelijking tot duurinspanningen. Hierdoor voelen ze zich fitter, sterker en hebben meer zelfvertrouwen. Ze ervaren bewegen dan eerder als positief en de kans is groter dat ze ook op de langere termijn fysiek actief blijven. Volgens ZonMw bevestigt het onderzoek deze theorie en laat het zien dat het met de inzet van krachttraining inderdaad lijkt te lukken om jongeren met overgewicht te bereiken en effectief aan het bewegen te krijgen. Hiermee levert het onderzoek zeker een bijdrage aan het komen tot een effectieve aanpak van overgewicht.

In hoeverre de projecten daarnaast hebben geleid tot het (op termijn) beschikbaar komen van 'tastbare, concrete' producten en instrumenten is weergegeven in figuur 3.5. Daarbij

is niet het aantal ontwikkelde instrumenten weergegeven, maar het aantal projecten waarbinnen het betreffende type instrument is/wordt ontwikkeld. Per project kunnen dus meerdere instrumenten zijn/worden ontwikkeld. Per type instrument geeft de bovenste balk het totaal aantal projecten aan waar deze instrumenten zijn/worden ontwikkeld, daarna is het aantal per pijler weergegeven.

Figuur 3.5 Gerealiseerde concrete praktische instrumenten, volgens projectleiders (N=22)

Op drie na hebben alle projecten geleid tot één of meerdere van dergelijke praktische instrumenten. In die drie projecten (verspreid over de drie pijlers) is het – op basis van de uitkomsten van het onderzoek – niet mogelijk gebleken het beoogde instrument te ontwikkelen, of was het ontwikkelen van een nieuw instrument geen doel (evaluatie van een bestaand instrument).

Bij de informatieproducten gaat het om zaken als handleidingen, factsheets, (werk)boeken en films. Onder innovatieve producten vallen instrumenten als apps, tablettesten en sensoren.

Ook hier wordt duidelijk dat de projecten nog volop lopen. Veel instrumenten zijn nog in ontwikkeling. Verder valt op dat zich verschillen voordoen tussen de pijlers. Naast een te verwachten verschil in type instrument (vanuit de pijler 'Presteren' sterker ingezet op innovatieve producten, vanuit de andere pijlers meer op richtlijnen en protocollen) blijkt er vanuit de pijler 'Vitaal' een breder scala aan praktische instrumenten te zijn/worden ontwikkeld dan in de nadere twee pijlers (de pijler 'Vitaal' 'scoort' bij alle typen instrumenten en per project worden ook meerdere typen producten/instrumenten ontwikkeld). Wellicht heeft dit te maken met de breedte van het onderzoeksveld binnen deze pijler (zowel innovatieve toepassingen als onderzoek gericht op beleid). De

diversiteit aan instrumenten – ook binnen één project – is vooral bij de pijler ‘Meedoen’ beperkter. Vanuit NWO SGW wordt opgemerkt dat de projecten binnen deze pijler vooral gericht zijn op het ontwikkelen van nieuwe kennis. Deze kennis wordt gebruikt als input voor het maatschappelijk debat of ten behoeve van beleid. In mindere mate leiden de projecten tot concrete en tastbare producten of instrumenten. Het zijn vooral informatie-producten (factsheets, handboek) of protocollen voor beleid.

4. Doelrealisatie

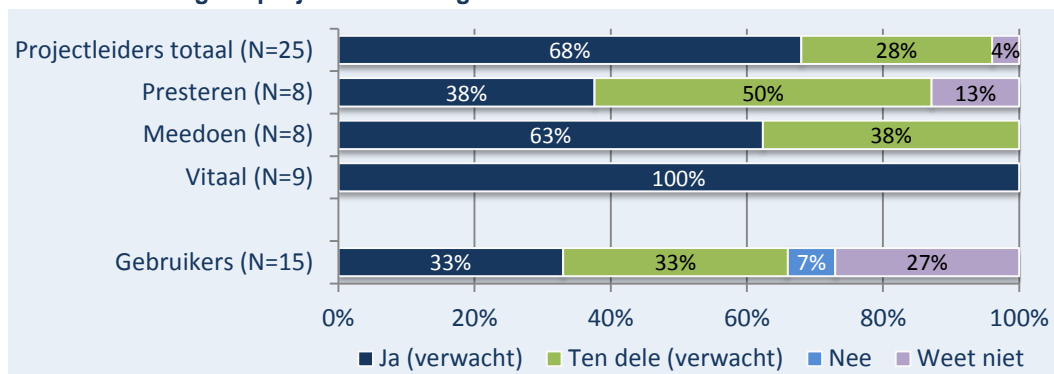
4.1 Doelstelling 1: versterking wetenschappelijk onderzoek

In deze paragraaf staan we stil bij de mate waarin de eerste doelstelling van het programma – ‘de versterking van het wetenschappelijk onderzoek op het gebied van sport en bewegen’ – naar verwachting zal worden gerealiseerd. Om de vraag te kunnen beantwoorden kijken we naar de resultaten op drie verschillende niveaus, namelijk op projectniveau, op pijlniveau en op het bredere programmaniveau.

Projectniveau

Wat betreft de doelrealisatie op projectniveau is aan de projectleiders gevraagd of ze binnen de projectperiode de onderzoeksvraag van hun project beantwoord (zullen) krijgen. Hun antwoorden zijn weergegeven in figuur 4.1.

Figuur 4.1 Mate waarin onderzoeksvraag project (naar verwachting) wordt gerealiseerd, volgens projectleiders en gebruikers

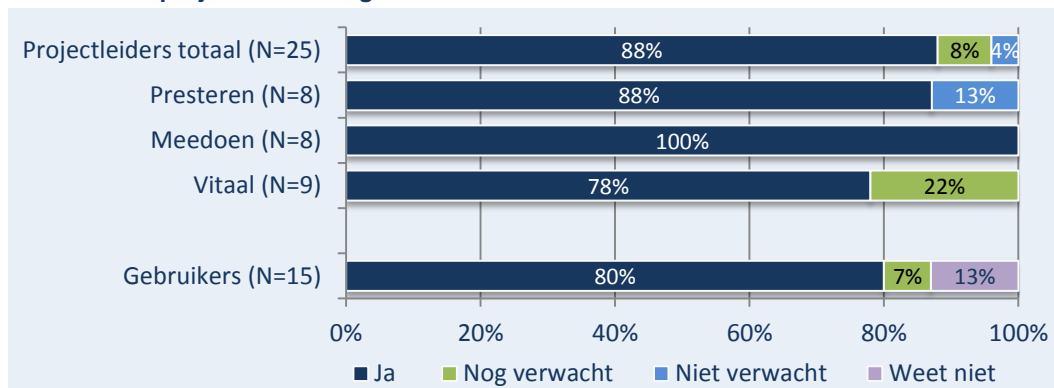
In twee derde van de projecten is het volgens de projectleiders de verwachting dat ze de ontwikkeldoelstelling zullen realiseren, of zelfs nog meer wetenschappelijke inzichten zullen krijgen dan verwacht. Daarbij doen zich wel duidelijk verschillen voor tussen de pijlers. In alle projecten binnen de pijler ‘Vitaal’ is/wordt de onderzoeksvraag volgens de projectleiders voldoende beantwoord. Bij de pijler ‘Presteren’ zijn de projectleiders minder stellig. Een deel hoopt dat het uiteindelijk lukt om alles zoals gepland af te ronden en de onderzoeksvraag te beantwoorden, maar de activiteiten in de komende maanden zijn cruciaal om dat helder te krijgen. Bij andere projecten kan niet alles (in het gewenste detail) worden uitgewerkt. Dit wil overigens niet altijd zeggen dat de projectleiders ontevreden zijn met het resultaat van hun onderzoek. Zo geeft een projectleider aan dat ze veel waardevolle inzichten hebben gekregen, maar dat de uitkomsten tegelijkertijd veel nieuwe vragen opleveren. Nog meer onderzoek blijkt nodig om een volledig antwoord op de onderzoeksvraag te krijgen.

De gebruikers zijn voorzichtiger in hun oordeel over de beantwoording van de onderzoeksvraag. Het is voor een deel van hen nog te vroeg om een oordeel te geven, de resultaten van de projecten moeten nog zichtbaar worden. Anderen zien dat niet alle onderzoeksactiviteiten uitgevoerd konden worden zoals ze gepland waren. Ze verwachten dan ook dat de onderzoeksvraag niet volledig beantwoord kan worden.

Pijlniveau

Voor het bepalen van de doelrealisatie op pijlniveau hebben we de projectleiders gevraagd of de in hun project ontwikkelde wetenschappelijke kennis bijdraagt aan de voor pijler gedefinieerde doelstelling (zie figuur 4.2).

Figuur 4.2 Mate waarin ontwikkelde kennis bijdraagt aan pijlerdoelstelling, volgens projectleiders en gebruikers

Het aantonen en realiseren van een verbetering van de (top)sportprestaties is als doelstelling voor de pijler 'Presteren' geformuleerd. Vrijwel alle projectleiders zijn van mening dat zij met hun wetenschappelijke 'projectopbrengsten' hieraan daadwerkelijk een bijdrage leveren. In een enkel geval wordt heel direct een relatie gelegd tussen de wetenschappelijke inbreng vanuit het onderzoek en de goede prestaties (medailles) van sporters tijdens de afgelopen Olympische Spelen⁸. Anderen zien een wat meer indirect verband en stellen dat met de opbrengsten goede randvoorwaarden zijn gecreëerd en bruikbare kennis beschikbaar is gekomen om betere topsportprestaties mogelijk te maken. Het daadwerkelijk verbeteren van de topsportprestaties ligt in handen van sporters en trainers. In één project is wel waardevolle kennis ontwikkeld, maar is het directe gebruik voor de verbetering van sportprestaties (door het niet kunnen ontwikkelen van een concreet meetinstrument) niet mogelijk gebleken. NWO TTW sluit zich – als uitvoeringsorganisatie – aan bij het beeld van de meer indirecte bijdrage van de projecten aan de prestatieverbetering.

Dat binnen de pijler 'Meedoen' alle projectleiders van mening zijn dat met de ontwikkelde wetenschappelijke kennis inzichten zijn verworven over de maatschappelijke waarde van sportparticipatie, komt volgens NWO SGW wellicht mede doordat deze pijlerdoelstelling wat algemeen is geformuleerd. In tegenstelling tot de andere hier getoetste pijlerdoelstellingen wordt alleen gesproken over kennisontwikkeling en wordt er geen koppeling gemaakt met valorisatie. Alle projecten dragen inderdaad bij aan kennis en inzichten over de maatschappelijke waarde van sport. Het neemt volgens NWO SGW echter niet weg dat in veel projecten daarnaast ook wordt bijgedragen aan het gebruik en toepassing van deze kennis in de praktijk.

Ook het leeuwendeel van de projecten binnen de pijler 'Vitaal' hebben met hun opbrengsten kunnen bijdragen aan het aantonen en realiseren van een verhoogde vitaliteit/een gezondheidswinst (doelstelling 'Vitaal').

Programmaniveau

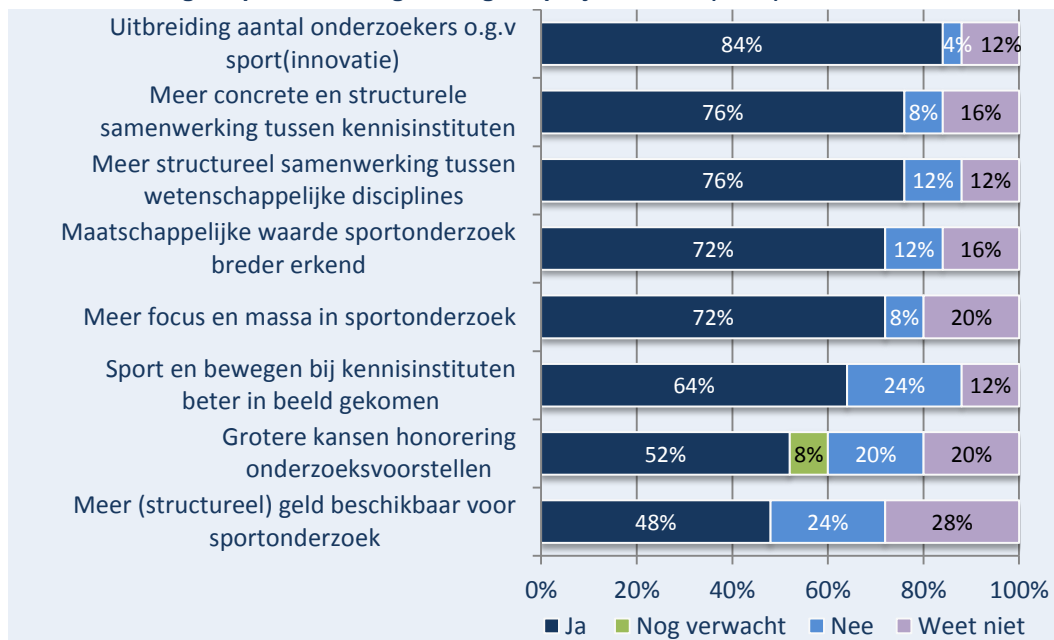
Met de eerste programmadoelstelling wordt vooral beoogd om te komen tot een (verdere) versterking van de kennisinfrastructuur op het gebied van sport en bewegen. Aan de projectleiders is daarom gevraagd om ook vanuit dit bredere perspectief naar het programma te kijken en te beoordelen in hoeverre en op welke manier het programma

⁸ In hoeverre van een dergelijk direct verband daadwerkelijk sprake is, kon binnen dit onderzoek niet nader worden getoetst.

hieraan een bijdrage heeft geleverd (zie figuur 4.3).

Een ruime meerderheid van de projectleiders stelt dat het aantal onderzoekers dat zich bezighoudt met sport(innovatie) door het programma is uitgebreid. Elk project leidt in ieder geval tot de promotie van één of meerdere onderzoekers, waarvan een deel zich ook na de promotie zal blijven inzetten voor onderzoek rond sport en bewegen. Verder heeft het programma volgens de meeste projectleiders ook geleid tot meer concrete en meer structurele samenwerking tussen wetenschappelijke disciplines onderling en tussen verschillende kennisinstituten. Hoewel (interdisciplinaire) samenwerking op zich vaak niet nieuw is, zijn er wel nieuwe relaties gelegd, bijvoorbeeld tussen universiteiten en het HBO. Ook is er in verschillende gevallen de basis gelegd voor verdere voorzetting en verbreding van de samenwerking na afloop van het programma, door het initiëren van nieuwe onderzoeksprojecten.

Figuur 4.3 Bijdrage onderzoeksprogramma aan versterking wetenschappelijk onderzoek o.g.v. sport en bewegen, volgens projectleiders (N=25)

Alleen al door de start van de 25 onderzoeksprojecten binnen het programma is de 'massa' van het sportonderzoek toegenomen (beredeneerd vanuit de gedachte van het aantal onderzoeksactiviteiten). Er zijn binnen de verschillende projecten veel ideeën voor vervolgonderzoek of onderzoek op nieuwe thema's ontstaan. Er is dus voldoende potentie om (mits voldoende financieringsmogelijkheden) die massa nog verder te doen toenemen.

Over een toename van de mate van focus bestaat bij projectleiders meer twijfel. Bij de inrichting van de drie pijlers in het programma is een zekere focus aangebracht. Verschillende partijen zijn echter van mening dat met de keuze voor drie pijlers en de verschillende onderzoeksthema's daarbinnen, het sportonderzoek (juist) nog de gewenste focus mist. Hoewel alle drie de pijlers als zeer waardevol worden gezien, leidt de huidige situatie in hun ogen toch nog te veel tot 'losse kruimels' die elk afzonderlijk aan 'massa' (omvang en maatschappelijke impact) te kort komen.

De secretarissen van de drie pijlers zien wel een toename van de focus en massa als gevolg van het programma. De focus is gerealiseerd door de selectie van thema's binnen

elk van de pijlers. Door het bundelen van de budgetten is het volgens hen gelukt te komen tot meer massa.

Veel projectleiders ervaren verder een bredere erkenning van het maatschappelijk belang van wetenschappelijk sportonderzoek. Tevens ziet een aanzienlijk deel van hen dat sport en bewegen als onderzoeksthema's beter in beeld zijn gekomen bij kennisinstellingen. Dat geldt in vergelijkbare mate voor de projectleiders in elk van de drie pijlers. Een kwart van de projectleiders ervaart een dergelijk effect niet. Zij stellen vaak dat sport en bewegen ook zonder het onderzoeksprogramma als belangrijke onderzoeksthema's werden gezien. De secretarissen van de pijlers stellen ook dat met programma kon worden laten zien wat de wetenschap kan betekenen voor de maatschappij en de sportpraktijk. Het heeft volgens hen veel nieuwe, of meer genuanceerde inzichten gegeven in de maatschappelijke waarde van sport en bewegen.

Genuanceerde inzichten

Eén van de projecten waar – volgens NWO SGW – belangrijke nieuwe inzichten naar voren zijn gekomen is het onderzoek naar de betekenis van sport voor het leven van chronisch zieken. Vaak wordt gedacht dat sport voor mensen met een chronische ziekte altijd goed is. Als belangrijke vraag wordt dan al snel gezien hoe je ervoor zorgt dat mensen participeren in sport- en beweeginterventies. Dit onderzoek laat echter zien dat sportparticipatie niet zondermeer voor iedereen wenselijk is. Deze nuance maakt duidelijk dat er meer maatwerk nodig is in de advisering en begeleiding van chronisch zieken en dat rekening moet worden gehouden met verschillende ervaringen met en waarderungen van sport.

Dat het onderzoeksprogramma Sport ook bijdraagt aan het beschikbaar komen van meer structureel geld voor sportonderzoek en dat het een grotere kans biedt op honorering van onderzoeksvoorstellen, wordt minder eenduidig door projectleiders onderkend. Met het programma zelf is er natuurlijk meer geld beschikbaar gekomen, maar of er naar de toekomst toe opnieuw of nog meer middelen beschikbaar worden gesteld is veelal onduidelijk. Veel partijen ervaren nog steeds dat het heel lastig is om onderzoek op het gebied van sport en bewegen gehonoreerd te krijgen. Toch ziet NWO TTW wel een belangrijke beweging op dit gebied. Zij hebben onlangs geconstateerd dat ook in andere programma's binnen hun organisatie onderzoeksaanvragen op het gebied van sport worden gehonoreerd. Het belang van sportonderzoek wordt daarmee breder erkend. Sportonderzoekers mogen zich bewust worden van het feit dat ze met een goed onderzoeksvoorstel wel degelijk een eerlijke kans maken tegen voorstellen uit meer 'traditionele' onderzoeksgebieden. NWO SGW wil daarbij opmerken dat zij een dergelijke ontwikkeling binnen hun werkveld vooralsnog niet zien.

Figuur 4.3 laat zien dat projectleiders niet altijd kunnen beoordelen of het programma op bepaalde punten heeft bijgedragen aan de versterking van het wetenschappelijk onderzoek (categorie 'weet niet'). Dit komt deels doordat projectleiders het soms lastig vinden om uitspraken te doen over het programma in brede zin, terwijl ze alleen zicht hebben op hun eigen project. Daarnaast speelt mee dat de invloed van het programma niet goed te isoleren is van de invloed van andere ontwikkelingen. Het veld van het sportonderzoek is – volgens verschillende projectleiders – sterk in beweging. Er zijn veel ontwikkelingen die op elkaar ingrijpen en elkaar versterken. Het onderzoeksprogramma is daar één van en levert zeker een bijdrage. Hoe groot deze bijdrage is, is moeilijk concreet aan te geven.

4.2 Doelstelling 2: verbinding praktijk door kennisverspreiding en toepassing

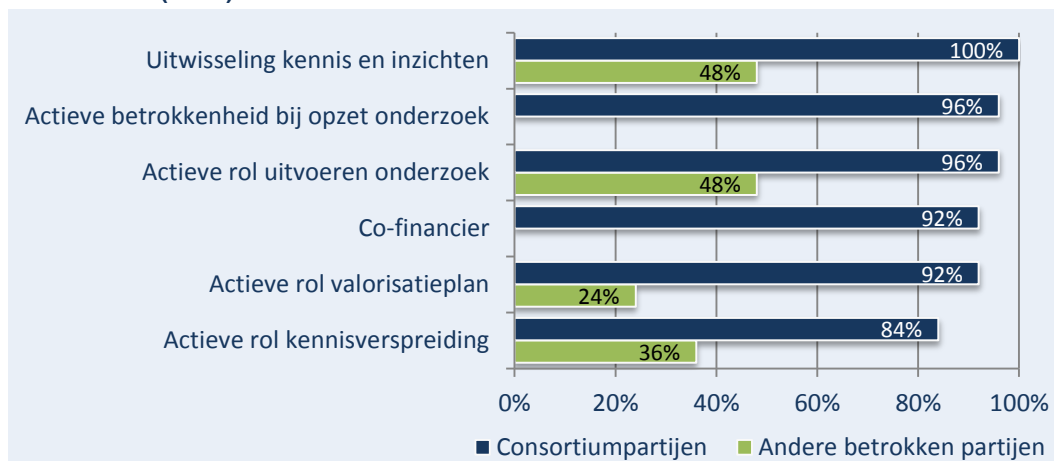
Een tweede belangrijk doel binnen het programma is het inzetten van de ontwikkelde wetenschappelijke kennis voor beleid en praktijk. Dit zou enerzijds gerealiseerd moeten worden door de samenwerking in consortia (tussen onderzoek en praktijk) en het leveren van cofinanciering voor het onderzoek vanuit de praktijk en aan de andere kant door het ontwikkelen van concrete inzichten en opbrengsten voor de praktijk en het actief inzetten op kennisverspreiding en het stimuleren van de kennistoepassing door de praktijk.

Samenwerking tussen wetenschap en praktijk

Om te bepalen in hoeverre praktijk en onderzoek daadwerkelijk met elkaar zijn verbonden kijken we allereerst naar de samenwerking in consortia. In paragraaf 3.1 zagen we al dat in alle projecten is gewerkt met consortia die samengesteld zijn uit een combinatie van onderzoeksinstellingen en verschillende 'gebruikers'. In 68% van projecten zijn naast de consortiumpartijen ook andere partijen betrokken. Als voorwaarde is gesteld dat de 'gebruikers' binnen het consortium een actieve rol zouden krijgen, zowel bij het articuleren van de onderzoeksvraag en het opzetten van het onderzoek, het opstellen van een implementatie- of valorisatieplan als bij het verspreiden en implementeren van de kennis.

Figuur 4.4 laat zien dat de consortiumpartijen inderdaad – zoals beoogd – een actieve rol hebben (gehad) binnen de projecten⁹. In een aantal projecten hebben de consortiumpartijen niet altijd een actieve rol gespeeld bij de valorisatie, kennisverspreiding en de uitvoering van het onderzoek. Op deze punten zijn wel de andere (niet-consortium)partijen uit de praktijk ingezet.

Figuur 4.4 Rollen van consortium- en overige betrokken partijen, volgens projectleiders (N=25)

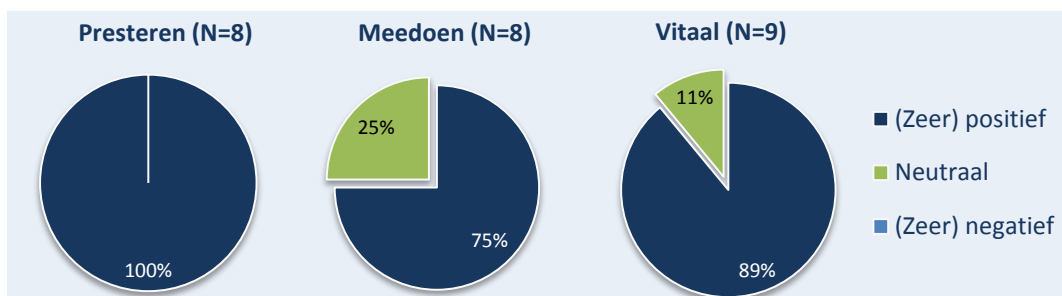
In 52% van de projecten hebben zich in de loop van de tijd wijzigingen voorgedaan in de samenstelling van het consortium. In de helft van deze gevallen zijn partijen afgehaakt. Bepaalde consortiumpartijen bleken niet de rol te kunnen vervullen zoals die voorzien was. Ook door onvoorziene omstandigheden, zoals ziekte, moesten partijen soms afhaken. Daarnaast kwam het voor dat nieuwe partijen zijn aangehaakt, deels ter vervanging van vertrokken partners. In andere gevallen bleek op basis van voortschrijdend inzicht dat andere partijen nodig waren om het onderzoek goed uit te

⁹ In de tussenevaluatie werd al vastgesteld dat de doelstellingen wat betreft cofinanciering vanuit de praktijk (minimaal 30%) in alle drie de pijlers is gerealiseerd.

kunnen voeren. In 48% van de projecten is het consortium in samenstelling gelijk gebleven. Dit wil niet zeggen dat het consortium altijd een constante factor is geweest. Meerdere projectleiders wijzen erop dat er (veel) wisselingen zijn geweest in de vertegenwoordigers (contactpersonen) van de consortiumpartijen. Dit heeft de samenwerking wel bemoeilijkt. Daarnaast speelt mee dat in een aantal projecten alle partijen officieel lid zijn gebleven van het consortium, maar dat de actieve betrokkenheid van de partijen wisselde. Een deel van de partijen heeft weinig aan kennis of actieve inzet ingebracht.

De samenwerking met de consortiumpartijen (en andere gebruikers) is door de ruime meerderheid van de projectleiders (88%) als (zeer) positief ervaren. In figuur 4.5 is dit voor de drie pijlers afzonderlijk weergegeven.

Figuur 4.5 Ervaringen met samenwerking met consortiumpartijen en ander gebruikers/partijen, volgens projectleiders

Velen zijn enthousiast over de samenwerking die met de partijen in de praktijk is ontstaan. De contacten worden als prettig en zeer waardevol ervaren. Er is door partijen actief meegedacht, er heeft kruisbestuiving plaatsgevonden en zeker daar waar een embedded scientist betrokken was, is het volgens projectleiders goed gelukt om een directe lijn te krijgen tussen de wetenschap en de feitelijke eindgebruikers. Soms bleek het lastig om alle partijen actief betrokken te houden, zeker de partijen die pas bij de valorisatie echt een actieve rol kregen. De projectleiders zijn zich ervan bewust dat vier jaar onderzoekstijd voor veel partijen in de praktijk lang is. Prioriteiten verschuiven, beleid verandert, mensen wisselen van functie en anderen hebben gewoon niet het geduld om zo lang op uitkomsten te wachten. Dit verschil tussen de wetenschap (lange termijn) en de praktijk (korte termijn), maakt samenwerking tussen beide partijen wat lastig.

Drie projectleiders zijn wat gematigder in hun oordeel over de samenwerking. Zij hebben het echt als lastig ervaren om partijen actief betrokken te houden en/of merkten dat partijen – ondanks een goede wil – toch niet goed in staat bleken om hun beoogde rol waar te maken.

Twaalf projectleiders (48%) zouden – met de kennis van nu – zaken anders hebben aangepakt bij de samenwerking in het consortium. Naast het betrekken van andere (meer geschikte) partijen in het consortium wijzen ze daarbij vooral op het feit ze de samenwerking strakker georganiseerd zouden hebben. Het blijkt van groot belang om vooraf heel duidelijk af te spreken en vast te leggen wat de verwachtingen, wensen en mogelijke bijdragen van elk van de partijen zijn. Op die manier kunnen teleurstellingen voorkomen worden en kunnen partijen beter worden aangesproken op het niet nakomen van hun toezeggingen.

Ook de geraadpleegde gebruikers zijn gevraagd naar hun ervaringen met de samenwerking met de onderzoekers. Ze hebben om verschillende redenen besloten deel te nemen in het consortium. Ze wilden toegang krijgen tot wetenschappelijke kennis (47%), een bijdrage leveren aan het onderzoek door het inbrengen van praktijkkennis (40%) en/of wilden komen tot de ontwikkeling van een instrument/product dat ze kunnen gebruiken in de praktijk (33%). Ongeacht de achtergrond van hun deelname zijn de gebruikers zonder uitzondering (zeer) positief over de samenwerking met de onderzoekers. Ze hebben waardering voor de toegankelijkheid van en de korte lijnen met de onderzoekers en voor het feit dat ze gedurende het hele traject goed op de hoogte zijn gehouden van het onderzoeksverloop. Ook het gezamenlijk nadenken over en werken aan bijvoorbeeld oplossingen voor knelpunten is als positief ervaren.

De secretarissen van de pijlers zijn ook positief over de samenwerking binnen de consortia. Wel zien zij dat het per project verschilt hoe soepel het contact tussen de onderzoekers en de gebruikers verloopt. Dit werd deels bepaald door de mate waarin de samenwerking – vooraf en tijdens het project – goed gestructureerd was. Daar waar vooraf duidelijke afspraken waren gemaakt of waar tijdens het traject een strakke regie is gehanteerd, is de samenwerking vaak goed verlopen. Daarnaast hing een goede samenwerking sterk af van de inzet en betrokkenheid van individuele organisaties en de contactpersonen daarbinnen. Zij herkennen het beeld dat het betrokken houden van maatschappelijke partners en gebruikers niet altijd makkelijk was, mede door de wisselingen van contactpersonen en verschillen in verwachtingen tussen de partijen (bijvoorbeeld wat betreft snelheid van opleveren van resultaten en concrete producten).

‘Dubbele petten’ en een strakke regie

Een voorbeeld van een goede samenwerking tussen wetenschap en praktijk is – volgens NWO TTW – het onderzoek naar statusmonitoring bij topsporters (pijler ‘Presteren’). In dit project hebben zowel de projectleider als de promovendus een dubbelrol. Ze houden zich bezig met wetenschappelijk onderzoek én zijn als trainer of embedded scientist direct werkzaam op de sportwerkvloer. Door deze dubbele petten bestaat er een directe verbinding tussen deze twee – vaak ver van elkaar afstaande – ‘werelden’ en wordt kennis van beide kanten voortdurend gedeeld en gebruikt. Daarnaast geldt in dit project dat de samenwerking heel duidelijk georganiseerd en vanuit de projectleider geregisseerd is. Er zijn duidelijke afspraken gemaakt over de rol en betrokkenheid van elk van de consortiumpartijen, er wordt goed toegezien op de correcte en tijdige naleving van de afspraken. Partijen worden actief bij het project betrokken gehouden en er wordt van hen een actieve bijdrage verwacht. Een dergelijke strakke regie, is volgens NWO TTW een belangrijke succesfactor voor een effectieve samenwerking.

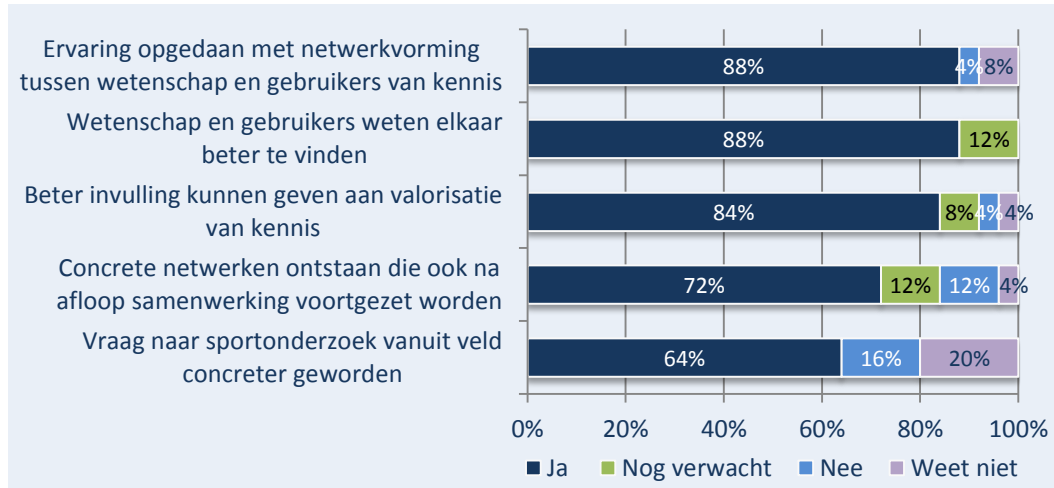
Vanuit NWO TTW hebben ze gemerkt dat de afstand tussen wetenschap en praktijk in de sport groter is dan bij andere onderzoeksvelden. Er was minder ervaring met samenwerking. Het was in dit programma dan ook wat meer ‘zoeken’ naar de juiste manier om te komen tot een effectieve afstemming van wensen, kennis en rollen. Het werken met een embedded scientists bleek inderdaad een goede manier om de sportpraktijk en de wetenschap te verbinden. Ook het werken met gebruikerscommissies heeft in hun ogen een belangrijke meerwaarde gehad

Ook vanuit NWO SGW wordt aangegeven dat met samenwerking tussen wetenschappers en maatschappelijke partners in het consortium in nog niet veel ervaring was. Binnen hun pijler hebben ze daarom gemerkt dat de samenwerking vooraf niet altijd heel duidelijk gestructureerd was en dat het ook hier vooral gedurende de projectperiode

zoeken is geweest naar de juiste vorm. Dat sommige projectleiders de samenwerking als 'neutraal' beoordelen kan NWO SGW dan ook goed begrijpen.

Toch vinden zowel projectleiders als de secretarissen van de pijlers dat er binnen de projecten duidelijk actieve samenwerking heeft plaatsgevonden tussen onderzoekers en de praktijk en dat deze over het algemeen (zeer) goed is verlopen. Dit is de uitvoering van de onderzoeksprojecten ten goede gekomen. De samenwerking heeft daarnaast ook in meer bredere zin meerwaarde gehad (zie figuur 4.6.).

Figuur 4.6 Meerwaarde samenwerking binnen consortium voor onderzoeksproject, volgens projectleiders (N=25)

Het enige punt waar bij de projectleiders wat meer twijfel over bestaat is of de vraag naar sportonderzoek vanuit het veld concreter is geworden. Wetenschap en praktijk hebben elkaar binnen de projecten in de netwerken op bepaalde punten zeker 'gevonden'. Het is volgens projectleiders echter nog niet vanzelfsprekend dat de praktijk concrete vragen bij de wetenschap neerlegt. Ook geven enkele projectleiders toe dat de wetenschap nog niet altijd voldoende het oor te luisteren legt bij de partijen in de praktijk. De kloof tussen de wetenschap en de praktijk is binnen veel projecten duidelijk minder geworden, maar is zeker nog niet geslecht.

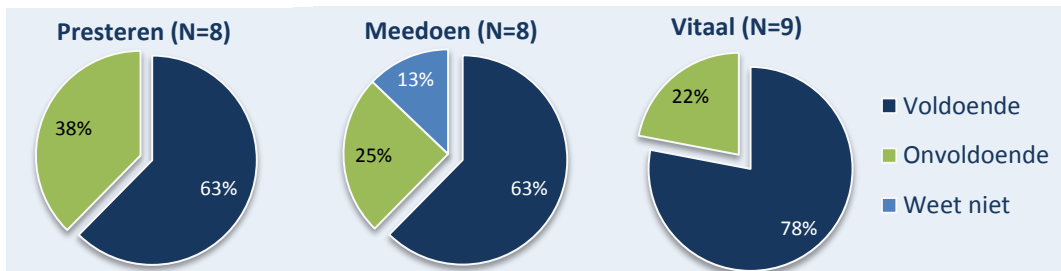
(Resultaten van) kennisverspreiding en kennistoepassing

In paragraaf 3.4 is in beeld gebracht wat de opbrengsten (zullen) zijn van de projecten binnen het onderzoeksprogramma. Daaruit blijkt dat in alle projecten voor de praktijk waardevolle kennis is ontwikkeld en dat in vrijwel alle projecten deze kennis ook is vertaald naar concrete en praktisch toepasbare instrumenten voor de gebruikers. Dit geldt – qua diversiteit van het type instrumenten – vooral voor de projecten binnen de pijler 'Vitaal'. Van de 15 geraadpleegde gebruikers erkennen 14 dat het project hen ook daadwerkelijk wat heeft opgeleverd. Drie geven aan dat ze dankzij het project een innovatief product in handen hebben gekregen dat ze kunnen toepassen in hun dagelijkse werk. Zes anderen hebben concrete handvatten aangereikt gekregen om 'hun' maatschappelijke vraagstukken aan te pakken, trainingen in te richten of hun achterban te ondersteunen bij beleidsontwikkeling. Voor een vijftal gebruikers heeft het project kennis opgeleverd. Deze is niet altijd direct praktisch toepasbaar, maar geeft waardevolle, nieuwe inzichten en daarmee belangrijke input voor hun eigen product- of beleidsontwikkeling.

Van de gebruikers vindt 87% dat het onderzoeksproject – op het punt van de ontwikkelde bruikbare kennis – voldoet aan hun verwachtingen. In een aantal gevallen heeft het project zelfs meer of sneller iets opgeleverd dan vooraf was verwacht. Anderen zijn deels tevreden (het beoogde instrument is niet ontwikkeld, maar de kennis is waardevol) of zijn meer kritisch (beoogde test niet uitgevoerd, daardoor is binnen het project dat stukje kennis niet ontwikkeld).

Om te bepalen of de ontwikkelde kennis ook daadwerkelijk de praktijk heeft bereikt, hebben we de projectleiders gevraagd of de kennisverspreiding in hun ogen voldoende effectief is geweest. Met andere woorden: is de ontwikkelde kennis voldoende vindbaar voor potentiële gebruikers en andere partijen. Bijna twee derde (63%) van hen beoordeelt de vindbaarheid voor het moment als voldoende. Wel wordt door velen daarbij de opmerking gemaakt dat een belangrijk deel van de kennisverspreiding nog moet komen rond en na de afronding van de projecten (bijvoorbeeld de publicatie van het proefschrift). Enkelen zijn ook nu al zeer tevreden. Dat de kennis vindbaar is merken ze aan het feit dat zich partijen melden die geïnteresseerd zijn in het gebruik van de kennis. Ook stellen ze dat de kennis in de praktijk daadwerkelijk al (volop) wordt gebruikt.

Figuur 4.7 Vindbaarheid van in het project ontwikkelde kennis, volgens projectleiders

Ruim een kwart van de projectleiders beoordeelt de vindbaarheid nog als onvoldoende. Ook deze projectleiders stellen dat de kennisverspreiding vooral de komende tijd moet plaatsvinden. Tot op heden zijn vooral de consortiumpartners geïnformeerd, daarbuiten is de vindbaarheid nog beperkt. De gebruikers zijn nog wat kritischer over de vindbaarheid. Slechts een derde vindt deze momenteel al voldoende. De anderen merken dat het onderzoek nog niet ver genoeg gevorderd is om resultaten (breed) uit te dragen. Ze hebben op zich wel positieve verwachtingen voor de toekomst, maar kunnen nu nog onvoldoende inschatten hoe groot de vindbaarheid uiteindelijk zal zijn.

Goede vindbaarheid door groot aantal verspreidingsmethoden

Een project waar sprake is van een goede vindbaarheid van de informatie/instrumenten is volgens ZonMw het project rond het voorkomen van herhaald enkelletsel door het doorlopen van een trainingsprogramma van acht weken. Het project was gericht op het vergelijken van de effectiviteit van de twee vormen waarin het trainingsprogramma wordt aangeboden (uitvouwkaart en een digitale app). Beide tools blijken in vrijwel vergelijkbare mate tot een hoge therapietrouw te leiden en vullen elkaar goed aan (omdat ze elk een bepaald type sporter blijken aan te spreken). Beide tools blijken daarmee waardevol en er is volgens ZonMw door de bij het project betrokken intermediaire partijen (sportbonden, beroepsorganisaties) actief werk van gemaakt om de tools onder de aandacht van de beoogde gebruikers te brengen. De tools zijn daardoor goed vindbaar voor zowel de (para)medici, trainers/coaches als ook de individuele sporters. Vooral de verscheidenheid aan verspreidingskanalen en –methoden maakt volgens ZonMw de kennisverspreiding in dit project zo succesvol. De tools zijn te vinden op door professionals (medici, trainers) en sporters veel gebruikte internetsites, ze zijn opgenomen in interventiedatabases, meegenomen in richtlijnen, vertaald naar het onderwijs en ze zijn actief onder de aandacht gebracht op bijeenkomsten/congressen. Sporters worden verder geïnformeerd via posters. Ook is er actief gebruikt gemaakt van partijen als het Kenniscentrum Sport en Veiligheid.nl.

In 68% van de projecten worden volgens de projectleiders de kennis en ontwikkelde instrumenten/producten al wel daadwerkelijk door eindgebruikers gebruikt.

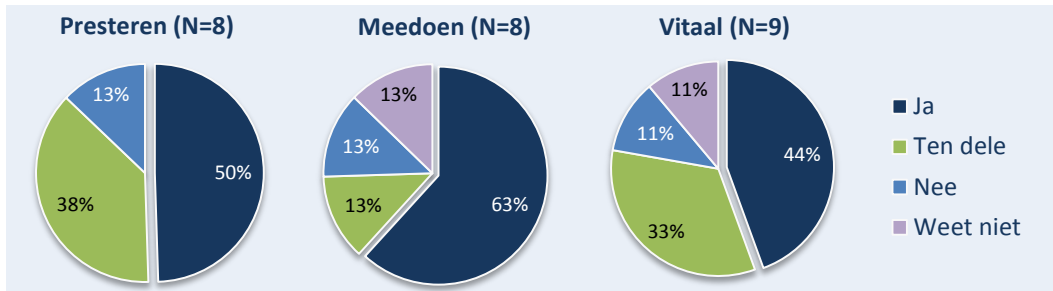
Tabel 4.1 Gebruik ontwikkelde kennis en instrumenten, volgens projectleiders (N=25)

Gebruik	Totaal
Ja	68%
Innovatieve producten in de praktijk gebruikt	41%
Benutten kennis/protocollen/richtlijnen in landelijk/lokaal beleid	24%
Kennis toegepast in sporttrainingen	35%
Benutten kennis/protocollen/richtlijnen in onderwijs van professionals	18%
Benutten kennis/protocollen/richtlijnen in zorgverlening	18%
Kennis toegepast op scholen	12%
Commerciële toepassing van kennis (octrooi, patent, spin-off)	6%
Nee	28%
Weet niet	4%
Totaal	100%

Het gebruik vindt nog voornamelijk plaats binnen de setting van het onderzoek. Voor partijen die niet betrokken zijn is gebruik soms ook nog niet mogelijk. Bijvoorbeeld omdat alleen nog een prototype van een innovatie beschikbaar is of omdat de ontwikkelde kennis nog niet breed verspreid is. Het is – gezien het feit dat veel projecten nog volop lopen – volgens velen ook nog te vroeg om nu een breed gebruik te verwachten. Die fase moet juist de komende periode nog starten. Een brede toepassing is binnen de projecten in dit programma overigens ook niet altijd voorzien. Voor de doorontwikkeling van een prototype naar een ‘consumentenproduct’ of de vertaling van de kennis naar gebruik voor andere doelgroepen (patiënten, sporters etc.) is vaak vervolgonderzoek nodig of moeten nieuwe concrete (samenwerkings)plannen worden uitgewerkt.

Veel projectleiders zijn dan ook nog niet helemaal tevreden over de mate waarin ze de praktijk met hun ontwikkelde kennis en instrumenten hebben bereikt. De 'klapper' moet wat dat betreft nog komen. Op termijn (rond/na de afronding van de projecten) denkt de ruime meerderheid van de projectleiders wel het vooraf verwachte bereik te realiseren. Een paar projectleiders is niet tevreden over het bereik van de praktijk. Door vertraging zitten ze nog midden in de ontwikkelfase of ze hebben in het project niet die concrete instrumenten kunnen ontwikkelen die door de praktijk direct toepasbaar zouden zijn.

Figuur 4.8 Mate van tevredenheid met bereiken praktijk, volgens projectleiders

De gebruikers zijn zeker ook kritisch over de mate waarin de praktijk is bereikt. Iets meer dan een kwart (27%) is tevreden. De anderen vinden het nog onvoldoende en benadrukken het belang om daar in de komende periode (sterker) op in te zetten (overigens ook met een rol voor henzelf). De valorisatie van kennis en het gebruik van de ontwikkelde instrumenten en producten zou volgens hen verder bevorderd kunnen/moeten worden door deze veel breder uit te dragen naar partijen die niet bij het onderzoek betrokken waren. Ook het vertalen van de ontwikkelde kennis naar (nog meer) toepasbare producten zou wenselijk zijn.

Bij de secretarissen van de pijlers is er op zich zeker tevredenheid over hetgeen er binnen de projecten is gerealiseerd. Ze vinden het echter lastig om een eenduidig beeld te geven van de effectiviteit van de kennisverspreiding en de mate waarin de praktijk wordt bereikt. In de eerste plaats zijn de opbrengsten van de projecten heel verschillend, bijvoorbeeld wat directe bruikbaarheid. Sommige projecten hebben kennis of instrumenten opgebracht die direct (breder) toepasbaar zijn. Bij andere projecten moet de ontwikkeling naar een instrument voor breder gebruik nog na de projectperiode plaatsvinden. De mate waarin de praktijk nu kan worden of is bereikt is daarom ook wisselend. Daarnaast is het in deze fase lastig te beoordelen in hoeverre bepaalde methoden voor kennisverspreiding en implementatie effectief zijn (geweest). Veel projecten zitten nog volop in de fase van kennisontwikkeling en moeten deze kennis nog gaan verspreiden. Pas over enige tijd kan de effectiviteit beter beoordeeld worden. Vanuit NWO TTW is aangegeven dat ze daarom voor hun projecten na 5 jaar en na 10 jaar nog eens zullen onderzoeken wat de projecten in de praktijk hebben opgeleverd. Bij de andere pijlers zijn er nog geen (concrete) plannen op dit punt.

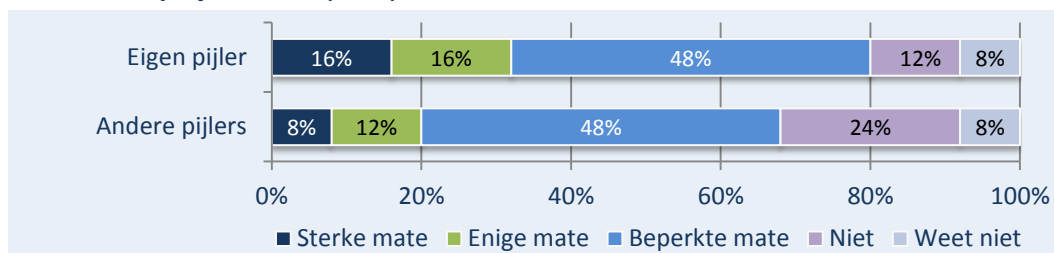
4.3 Bijdrage programma aan doelrealisatie

In paragraaf 2.3 is naar voren gebracht dat op programmaniveau en vanuit de uitvoerende organisaties op pijlerniveau tijdens de uitvoering van de projecten activiteiten zijn ontplooid om de doelrealisatie te ondersteunen. Zo is gestimuleerd dat er verbindingen worden gelegd tussen de thema's en projecten onderling en zijn zaken als kennisverspreiding en stimuleren van kennisgebruik actief onder de aandacht gebracht. De ondersteuning is geboden in vorm van periodieke bijeenkomsten (projectleiders-

bijeenkomsten en expertmeetings), opname van projectinformatie in databases van NWO TTW, NWO SGW en ZonMw en databanken van andere organisaties en verspreiding van programmaresultaten via nieuwsbrieven, vakbladen en websites. Op pijlerniveau is ondersteuning geboden via de organisatie van projectleidersbijeenkomsten, site-visits, organisatie van en deelname aan bijeenkomsten van gebruikersgroepen (NWO TTW) en de persoonlijke contacten met de projectleiders.

Wat betreft het leggen van verbindingen tussen projecten is aan de projectleiders gevraagd, in hoeverre het programma met de geboden ondersteuning heeft bijgedragen aan contacten met onderzoekers van andere projecten (in de eigen of een andere pijler).

Figuur 4.9 Bijdrage programma aan contact met onderzoekers andere projecten, volgens projectleiders (N=25)

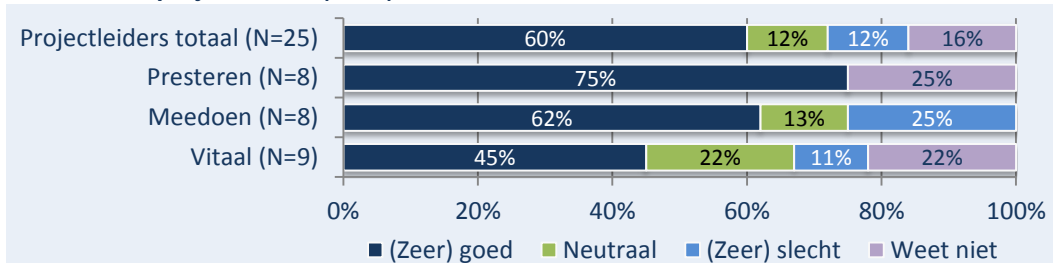
De bijdrage blijkt over het algemeen beperkt. Dit geldt zowel voor de contacten binnen de pijler als die met projecten in andere pijlers. Het contact heeft voornamelijk plaatsgevonden tijdens de projectleidersbijeenkomsten, die op zich zeker als prettig en waardevol zijn ervaren. Buiten deze bijeenkomsten om was er echter weinig contact, mede omdat het onderhouden van de contacten met het eigen consortium al veel aandacht vergde. Daarnaast speelde mee dat veel projecten te verschillend waren. De noodzaak om contact te zoeken was daardoor beperkt. Tussen enkele projecten is wel meer contact geweest. Deze projecten hebben inhoudelijke raakvlakken (konden kennis delen) of kenden qua opzet zekere overeenkomsten (konden leerervaringen delen).

Ook de secretarissen van de pijlers hebben ervaren dat samenwerking en afstemming tussen en binnen de pijlers maar in beperkte mate heeft plaatsgevonden. Vanuit de opzet en invulling van het programma is hier volgens hen ook niet gericht op gestuurd. Zelf zien zij wel de meerwaarde van het feit dat deze drie pijlers samen binnen één integraal onderzoeksprogramma zijn opgenomen. Vanuit ZonMw wordt aangegeven dat ze door koppeling van de beschikbare budgetten meer massa in het onderzoek op het gebied van sport en bewegen hebben weten te realiseren. Door onderlinge samenwerking en afstemming hebben ze niet alleen binnen dit programma focus aangebracht, maar zijn ze er ook in geslaagd om voor de komende jaren tot een kennisagenda te komen. Met de bundeling van de verschillende projecten binnen één programma is versnippering binnen de onderzoeksinitiatieven op het gebied van sport en bewegen voorkomen/verminderd en heeft de wetenschap meer 'één herkenbaar gezicht' naar buiten gekregen. Bovendien hebben de uitvoeringsorganisaties via het gezamenlijk optrekken binnen één programma kunnen leren van elkaars procedures en werkwijzen. De andere uitvoeringsorganisaties sluiten zich bij deze genoemde voordelen aan.

Verder is aan de projectleiders gevraagd wat zij vinden van de manier waarop en de mate waarin er vanuit het programma (en de pijlers) aandacht is besteed aan (het stimuleren van) kennisverspreiding (zie figuur 4.10). De meesten zijn positief, waarbij ze

hun waardering uitspreken voor de (jaarlijkse) bijeenkomsten, zoals de Dag van het Sportonderzoek. Sommigen stellen dat het programma voldoende aandacht heeft besteed aan het uitdragen van kennis via bijvoorbeeld nieuwsbrieven en de website en waarderen de korte lijnen die er met de uitvoeringsorganisaties waren. Hierdoor vonden ze voldoende 'podia' om hun uitkomsten naar buiten uit te dragen.

Figuur 4.9 Oordeel over aandacht vanuit programma voor kennisverspreiding, volgens projectleiders (N=25)

Niet voor iedereen is de bijdrage van het programma en de pijlers even duidelijk geweest. Zij kunnen niet concreet aangeven wat het programma op dit punt aan initiatieven heeft ontplooid of vinden dat de activiteiten die er zijn geweest onvoldoende uit de verf zijn gekomen. Het voornaamste verbeterpunt dat zij zien, is dat er in het vervolg meer gebruik gemaakt zou moeten worden van bestaande partijen en communicatiekanalen (zoals het Kenniscentrum Sport). Deze genieten reeds bekendheid en kennen de juiste wegen, waardoor kennisverspreiding effectief kan plaatsvinden. Zelf nieuwe communicatiekanalen opzetten kost in verhouding veel geld en is minder effectief.

Op programma-/pijlerniveau (opdrachtgevers, secretarissen, voorzitter stuurgroep) wordt het belang van het Kenniscentrum Sport wel degelijk gezien. Echter, pas in de loop van de programmaperiode heeft het Kenniscentrum Sport haar huidige vorm en (nieuwe) rol gekregen. De meerwaarde van het kenniscentrum is daardoor pas gaandeweg duidelijk geworden. Hierdoor zijn de mogelijkheden van het kenniscentrum nog niet (in alle projecten) optimaal benut. Alle partijen zijn zich zeker bewust van het belang om het kenniscentrum in de komende periode meer en gericht te betrekken voor de kennisverspreiding.

4.4 Leerervaringen voor de toekomst

Mede met het oog op de toekomstige programmering van sportonderzoek en –innovatie hebben we de projectleiders gevraagd, wat in hun ogen de belangrijkste leerervaringen van het afgelopen onderzoeksprogramma zijn (geweest). Deze leerervaringen zijn weergegeven in figuur 4.10. We lichten een paar leerervaringen nader toe. Wat betreft de inhoud en thema's van het onderzoek wordt er door verschillende projectleiders op gewezen dat in het huidige programma – zeker in de communicatie naar buiten – de nadruk wat te sterk heeft gelegen op de (top)sport en minder op bewegen. Dat komt volgens hen alleen al naar voren in de naam van het programma (onderzoeksprogramma Sport). Om het belang en de waarde van bewegen voor de maatschappij en de gezondheid van individuen goed over het voetlicht te brengen is het belangrijk om juist ook aan die onderwerpen gericht aandacht te besteden.

Een veel gehoord aandachtspunt is het belang om niet te lang te wachten met het beschikbaar stellen van nieuwe financieringsmogelijkheden voor onderzoek op het gebied van sport en bewegen. Respondenten vrezen een gebrek aan continuïteit als het te lang duurt voordat er nieuwe middelen beschikbaar komen. De infrastructuur die met

dit programma is opgebouwd en versterkt (samenwerkingsverbanden, onderzoekers die zich richten op het terrein van sport en bewegen etc.) dreigt verloren te gaan als niet op korte termijn een vervolg aan de onderzoeksactiviteiten gegeven kan worden. Verder is genoemd dat wellicht gezocht moet worden naar andere financieringsmogelijkheden. Zo wordt de inzet van huisartsen alleen vergoed voor curatieve handelingen. Hierdoor wordt het lastig om vanuit die hoek een bijdrage voor preventieve programma's te verwachten. Cofinanciering is voor maatschappelijke partijen sowieso vaak niet eenvoudig. Vanuit de projectleiders wordt dan ook voorgesteld dat de regels rond cofinanciering bij een volgend programma niet te strak worden gesteld. Nu voelden niet alle projectleiders zich vrij in de keuze van consortiumpartners, maar waren ze afhankelijk van partijen die een bijdrage konden leveren.

Wat betreft de organisatie van het programma blijkt er behoefte aan een wat langere termijn tussen de call en de indieningstermijn van de aanvragen. Zeker voor het regelen van de bestuurlijke toestemming van consortiumpartners.

Figuur 4.10 Leerervaringen voor de toekomstige programmering sportonderzoek, volgens de projectleiders (N=25)

Vooraf ten aanzien van de samenwerking tussen wetenschap en praktijk worden leerervaringen genoemd. De samenwerking in consortia is in dit programma van groot belang gebleken. In een toekomstig programma moet die samenwerking (nog) beter worden vormgegeven, volgens projectleiders. Projecten moeten beoordeeld worden op de mate waarin er concrete afspraken zijn gemaakt tussen partijen in de wetenschap en de praktijk. Partijen moeten zich heel bewust zijn van hun rol. Projectleiders geven aan dat er bijvoorbeeld vooral behoefte is aan 'ownership' vanuit de sport. Ze moeten niet alleen wachten op resultaten maar zich proactief opstellen en bijvoorbeeld ook meer dan nu de sportvloer openstellen voor onderzoek. Tegelijkertijd moeten wetenschappers ook actiever worden in het opzoeken van de werkvloer van de gebruikers. Verder wordt

gewezen op het belang om meer in te zetten op het werken met embedded scientists. Dit onderzoeksprogramma heeft duidelijk gemaakt dat zij een goede schakel vormen om praktijk en wetenschap dicht bij elkaar te brengen. Ook meer aandacht voor het leggen van dwarsverbanden (kennis uit sport gebruiken voor zorg etc.) kan de waarde van onderzoek vergroten.

Wat betreft de kennisverspreiding richting de praktijk werd door sommige projectleiders in dit onderzoeksprogramma een te sterke nadruk ervaren op het produceren van vermarktbare producten, terwijl in hun ogen ook praktische kennis als waardevolle opbrengst kan worden gezien. Om de ervaren kloof tussen wetenschap (lange termijn focus) en praktijk (korte termijn focus) wat meer te dicht te geven projectleiders als tip mee om als wetenschap vaker tussentijdse, kleine resultaten en uitkomsten te delen met de praktijk. Ook tussentijdse (onvolledige) kennis kan partijen in de praktijk al helpen in hun dagelijks werk en houdt hen bovendien beter betrokken bij het onderzoek.

Tot slot, op het punt van het stimuleren van kennisgebruik, wijzen projectleiders op het belang om bij een volgend programma te werken met een duidelijke definitie van 'kennisvalorisatie'. Deze term wordt niet eenduidig uitgelegd wat dan ook zorgt voor verschillen in opvattingen over de resultaten die met de onderzoeksprojecten gerealiseerd moeten worden. Extra input en ondersteuning vanuit het programma op het gebied van valorisatie zou volgens verschillende projectleiders waardevol kunnen zijn. Zo zou onder andere gestimuleerd kunnen worden dat in projecten al vanaf het begin wordt gewerkt met een valorisatiegroep die direct actief inzet op het nadenken over en het stimuleren van een effectieve en efficiënte toepassing van de ontwikkelde kennis door de praktijk.

5. Samenvattende conclusies en bouwstenen voor de toekomst

5.1 Versterking wetenschappelijk onderzoek

Het onderzoeksprogramma Sport kende een tweetal samenhangende doelstellingen, namelijk: het versterken van het wetenschappelijk onderzoek op het gebied van sport en bewegen en het genereren van hoogwaardige en duurzame kennis voor beleid en praktijk. Wat betreft de eerste doelstelling kan geconcludeerd worden dat binnen het programma op verschillende niveaus belangrijke resultaten zijn geboekt. Binnen de 25 uitgevoerde onderzoeksprojecten is/wordt veel waardevolle nieuwe wetenschappelijke kennis op het gebied van sport en bewegen ontwikkeld. Hoewel in veel projecten de nodige 'hobbels' moesten worden overwonnen is de kennisontwikkeling volgens de projectleiders, gebruikers en pijlersecretarissen in verreweg de meeste projecten (zeer) goed verlopen. De kennisontwikkeling zal (onder voorbehoud van voldoende financiële middelen) na afloop van de projecten naar verwachting ook niet stoppen. De opgedane kennis en ervaring maken dat vrijwel in alle projecten ook concrete ideeën en plannen zijn voor het in de toekomst verder verbreden of verdiepen van het onderzoek. In 40% van de projecten zijn op dit punt al de eerste stappen gezet.

Verder draagt (op pijlerniveau) vrijwel elk onderzoeksproject met de ontwikkelde wetenschappelijke kennis op zijn eigen manier bij aan de realisatie van de voor hen geldende 'pijlerdoelstelling'. Wel lijkt de beoogde samenhang in kennisontwikkeling tussen projecten binnen de eigen pijler en die in andere pijlers vrijwel niet van de grond te zijn gekomen. Dat er – volgens de projectleiders – maar in beperkte mate onderlinge samenwerking heeft plaatsgevonden komt – naast een gebrek aan tijd – ook door een te grote diversiteit tussen de projecten. Mede hierdoor twijfelen sommige projectleiders of met het onderzoeksprogramma voldoende focus in het sportonderzoek is gerealiseerd. Pijlersecretarissen zijn van mening dat met de keuze die binnen de pijlers zijn gemaakt, wel degelijk een belangrijke eerste focus is aangebracht. Met het opstellen van de nieuwe kennisagenda is daar vervolgens nog verder vorm aan gegeven. Door het bundelen van de budgetten is in hun ogen bovendien zeker meer massa in het onderzoek op het gebied van sport en bewegen gerealiseerd.

Op andere punten zijn de projectleiders wel meer eensgezind over de bijdrage die op programmaniveau is geleverd aan de versterking van het wetenschappelijk onderzoek op het gebied van sport en bewegen. De kennisinfrastructuur is volgens vrijwel alle projectleiders mede versterkt door een uitbreiding van het aantal onderzoekers dat zich (specifiek) bezighoudt met sport(innovatie). Ook is door de 25 projecten (en het beoogde vervolgonderzoek) de 'massa' (qua aantal onderzoeksactiviteiten) toegenomen. Verder merkt een meerderheid van hen dat er – mede door het programma – meer structureel wordt samengewerkt tussen kennisinstellingen onderling en de verschillende wetenschappelijke disciplines daarbinnen. Door (de resultaten van) het onderzoek wordt de maatschappelijke waarde van wetenschappelijk sportonderzoek volgens veel projectleiders breder erkend en zijn sport en bewegen als onderzoeksthema's beter in beeld gekomen bij de onderzoeksinstellingen.

Over de mate waarin deze gerealiseerde versterking van de kennisinfrastructuur ook naar de toekomst stand kan houden en zich kan voortzetten bestaat onzekerheid. Met het onderzoeksprogramma is meer geld beschikbaar gekomen voor sportonderzoek, maar een meer structurele geldstroom lijkt nog niet voor handen. Veel projectleiders

merken dat het nog steeds erg lastig is om onderzoeksvorstellen op dit terrein gehonoreerd te krijgen.

5.2 Kennisverspreiding naar en kennisgebruik door praktijk

Het onderzoeksprogramma heeft sterk ingezet op kennisontwikkeling voor – en kennisgebruik door – de praktijk. Het verbinden van wetenschap en gebruikers heeft allereerst vorm gekregen door de vanuit het programma verplicht gestelde samenwerking in consortia en de eis tot cofinanciering vanuit de praktijk. Verschillende groepen gebruikers zijn – zoals in dit onderzoek blijkt – in verschillende fasen daadwerkelijk actief betrokken bij het onderzoeksproject. De samenwerking is door de pijlsecretarissen, de ruime meerderheid van de projectleiders en door alle bevroagde gebruikers als (zeer) positief ervaren. Dat samenwerking niet alleen een ‘moetje’ was blijkt onder andere uit het feit dat in ruim twee derde van de projecten – naast de consortiumpartijen – ook nog andere gebruikers actief bij het onderzoek zijn betrokken. Bovendien kennen de projectleiders op verschillende punten een meerwaarde toe aan de samenwerking. Zo is ervaring opgedaan met netwerkvorming tussen wetenschap en gebruikers, weten beide partijen elkaar beter te vinden en kunnen onderzoekers door samenwerking met gebruikers beter invulling geven aan valorisatie van de kennis.

Er is dus een goede basis voor samenwerking gelegd. Toch blijkt een goede samenwerking tussen wetenschap en praktijk niet vanzelfsprekend. Zo hebben partijen in verschillende projecten gemerkt dat het betrekken en/of betrokken houden van gebruikers soms lastig was. Het verschil in perspectief (lange termijn versus korte termijn visie en werkwijze) speelt daarbij een rol. Ook blijken de wetenschap en de gebruikers zich nog niet altijd helemaal voor elkaar(s belangen) en het belang van gezamenlijk onderzoek open te stellen. Mede daardoor waren partijen niet altijd bereid of in staat om de bijdrage te leveren die binnen het project van hen werd verwacht. De ervaringen leren dat het daarom belangrijk is om vooraf nog duidelijkere afspraken te maken over elkaars rol, inbreng en verwachtingen dan in een deel van de huidige projecten is gedaan.

Alle onderzoeksprojecten leiden naar verwachting tot voor de praktijk waardevolle wetenschappelijke kennis. In nagenoeg alle projecten wordt deze kennis ook vertaald naar concrete en praktisch toepasbare instrumenten voor de gebruikers. Het gaat daarbij om innovatieve producten (apps, sensoren etc.), informatiedocumenten (handboeken etc.), input voor cursussen en trainingen, richtlijnen en protocollen (beleid en zorgverlening) en interventies. Voor de bevroagde gebruikers voldoet het project daarmee op dit punt veelal aan hun verwachtingen.

Het beoordelen van de kwaliteit en de effectiviteit van de kennisverspreiding blijkt lastig door het feit dat veruit de meeste projecten nog lopen. Er is al het nodige ondernomen en zoals gezegd zijn betrokken gebruikers gedurende het traject naar eigen zeggen voldoende geïnformeerd. Toch moet een belangrijk deel van de activiteiten rond kennisverspreiding nog plaatsvinden. In veel projecten wordt wat dit betreft eerst de publicatie van het proefschrift afgewacht. Hetzelfde geldt voor het (stimuleren van het) gebruik van de kennis en instrumenten in de praktijk. In ruim twee derde van de projecten worden de instrumenten en producten op dit moment ook al daadwerkelijk gebruikt voor beleid en praktijk. Het gebruik vindt voornamelijk nog plaats binnen de bij de projecten betrokken partijen. Van een ‘rijke toepassing van kennis en innovatie’ ook breder (buiten de projecten) is nog maar in zeer beperkte mate sprake. Dit kan ook niet worden

verwacht gezien het feit dat de ontwikkeling van de kennis nog volop loopt. Bovendien is een bredere verspreiding en toepassing ook vaak niet voorzien in de onderzoeksopzet. Het 'verder brengen' (door ontwikkeling van een prototype naar een consumentenproduct of het breder vertalen naar andere sporten of patiëntgroepen) vraagt extra tijd, geld en aandacht na afloop van de huidige projecten.

5.3 Aanbevelingen

1. Bevorder dat de kennisinstellingen zelf meerjarig gaan investeren in sportonderzoek

Toelichting

Er is in de afgelopen jaren, mede door het onderzoeksprogramma, een goede basis gelegd voor onderzoek op het gebied van sport en bewegen. Om de opgebouwde kennisinfrastructuur in stand houden en verder te versterken is het belangrijk om de onderzoeksinspanningen op dit terrein voort te zetten. Veel onderzoekers merken echter dat het nog steeds lastig is om onderzoeksvoorstellen rond deze thema's gehonoreerd te krijgen. Vandaar dat het wenselijk is dat (meer) kennisinstellingen zelf meer structureel geld beschikbaar stellen voor onderzoek op het gebied van sport en bewegen.

2. Investeer ook de komende periode in onderzoek op het gebied van sport en bewegen

Toelichting

Zolang de financiering vanuit de kennisinstellingen zelf nog niet voldoende op niveau is (zie aanbeveling 1), blijft het zinvol om (als VWS, NWO en ZonMw) ook in de komende periode te investeren in onderzoek op het gebied van sport en bewegen. Dit gezien vanuit het hierboven benoemde behoud van de opgebouwde kennisinfrastructuur en vanuit het feit dat er bij de in het huidige programma betrokken partijen nog veel ideeën en plannen zijn voor nieuw (verdiepend) onderzoek.

3. Kom in een volgend onderzoeksprogramma tot meer focus

Toelichting

Om te komen tot een (sterkere) focus, een grotere massa (in termen van omvang en maatschappelijke impact) en de gewenste samenhang tussen projecten is het zinvol om het aantal aandachtsgebieden in een volgend programma te beperken. Uit de gesprekken komen geen concrete ideeën naar voren hoe die nadere focus gerealiseerd kan worden. Hierbij speelt onder andere het punt mee dat bij meer focus belangrijke thema's of pijlers buiten de boot kunnen vallen. Toch is het zinvol de mogelijkheden nader te onderzoeken.

Eén van de mogelijkheden zou kunnen zijn om een aantal thema's/aandachtsvelden te kiezen en daarbij gebruikers de belangrijkste uitdagingen/wensen/knelpunten te laten benoemen. Vervolgens kunnen onderzoekers/kennisinstellingen (vanuit de verschillende pijlers) voorstellen indienen op welke manier zij daar een bijdrage aan willen leveren. Omdat partijen op die manier samen toe werken naar het zelfde doel, kan naast focus ook meer samenhang tussen de onderzoeken gerealiseerd worden.

4. Tracht in een volgend programma bij de keuze van de aandachtsgebieden in eerste instantie het initiatief bij de gebruikers neer te leggen

Toelichting

Het onderzoeksprogramma heeft er aan bijgedragen dat de wetenschap en de gebruikers elkaar beter hebben gevonden. Toch wordt geconstateerd dat de kloof nog niet afdoende is gedicht. Een manier om de wetenschappelijke kennisontwikkeling nog beter af te stemmen op de behoeften en vragen vanuit de praktijk kan zijn, om bij de keuze van de aandachtsgebieden/thema's de vraag vanuit het (maatschappelijke) veld nog gericht mee te nemen (zie hiervoor ook de toelichting bij aanbeveling 3).

5. Schenk meer aandacht aan de a priori borging van de betrokkenheid van gebruikers

Toelichting

Er is in het huidige onderzoeksprogramma al op verschillende manieren aan gewerkt om een actieve betrokkenheid van de praktijk/gebruikers bij de onderzoeksprojecten te garanderen (samenwerking in consortium, vereisen cofinanciering in cash of in kind). Toch lijkt er een behoefte te bestaan om de betrokkenheid van de gebruikers nog meer (vooraf) te formaliseren en te borgen. Dit kan door het vooraf beter schriftelijk vastleggen van de verwachtingen van elk van de gebruikers, alsmede de rol die van het verwacht wordt en de input die zij kunnen leveren. Tevens kan hen gevraagd worden om tussentijds op verschillende momenten terug te koppelen hoe hun betrokkenheid concreet vorm heeft gekregen. Een andere mogelijkheid is om van gebruikers te vragen bij een projectvoorstel in een document aan te geven hoe het aansluit bij hun kennisbehoefte en innovatie-inspanningen.

6. Vraag van onderzoekers van gehonoreerde projecten meer uitleg over de inhoudelijke inbreng van gebruikers

Toelichting

In aanvulling op de vorige aanbeveling kan in een volgend programma ook de onderzoekers de verantwoordelijkheid worden gegeven om richting de gebruikers te laten zien op welke wijze zij hun kennis/inzichten als input hebben gebruikt in het onderzoek.

7. Overweeg om bij beoordeling van toekomstige projectaanvragen de betrokkenheid van een embedded scientist hoger te waarderen

Toelichting

De ervaringen in het onderzoeksprogramma leren dat wetenschap en praktijk vooral sterk met elkaar verbonden zijn in projecten waarin wordt gewerkt met een embedded scientist¹⁰. Zij vormen door hun kennis van en ervaring in zowel het onderzoek als de praktijk een waardevolle schakel tussen beide 'werelden' en vergemakkelijken kennisuitwisseling.

¹⁰ De term embedded scientist wordt voornamelijk alleen/vooral gebruikt in de sportwereld. De aanbeveling geldt breder, in de zin dat ook in andere sectoren (bijvoorbeeld zorg/welzijn) het waardevol is om te werken met een 'onderzoeker op locatie in de praktijk'. Iemand die achtergrond heeft/werkzaam is als wetenschappelijk onderzoeker en (tegelijkertijd) een functie in de praktijk bekleedt.

8. Zet voor de komende periode ook in op een bredere verspreiding van de ontwikkelde kennis en instrumenten buiten de partners in het consortium

Toelichting

Het gebruik van de ontwikkelde kennis en instrumenten vindt momenteel nog vooral plaats binnen de bij de onderzoeken betrokken partijen. Het bereiken van partijen/gebruikers buiten de consortia kan gerealiseerd worden door een bredere verspreiding van de kennis naar buiten. Maak daarbij gebruik van bestaande partijen, zoals het Kenniscentrum Sport. Een kanaal wat daarnaast naar de toekomst toe nog meer 'ontgonnen' kan worden is het verspreiden van de ontwikkelde kennis via (verweving in) het onderwijs.

9. Laat in de laatste fase de aandacht voor ondersteuning en stimulering van kennisverspreiding en -gebruik vanuit het programma niet verslappen en blijf leren van de ervaringen die nu nog in de projecten worden opgedaan

Toelichting

Veel projecten lopen de komende maanden nog door. Een belangrijk deel van de kennisverspreiding en -toepassing moet in de komende periode nog worden gerealiseerd. Het is belangrijk om vanuit het programma alert te blijven en aandacht te blijven houden voor het ondersteunen/stimuleren en leren hiervan.

10. Zet de ondersteuning die vanuit het programma gedurende de uitvoering van de projecten wordt geboden ook in een volgend programma voort

Toelichting

De vanuit het programma en pijlerorganisaties geboden ondersteuning – middels projectleidersbijeenkomsten, persoonlijk contact, gebruikerscommissies en site-visits – is door de projectleiders als prettig en waardevol ervaren. Ook in een volgend programma zal een dergelijke ondersteuning van waarde kunnen zijn.

Literatuur

NOC*NSF, 2011

*Fundament onder de olympische ambities; Sectorplan Sportonderzoek en -onderwijs
2011-2016*

Onderzoeksprogramma Sport, 2012 - 2016

Jaarverslagen

Technologiestichting STW, NWO Geesteswetenschappen, ZonMw, 2012

Sport Onderzoeksprogramma 2013 - 2016

Technologiestichting STW, NWO-Geesteswetenschappen, ZonMw, 2012

Call for proposals, Onderzoeksprogramma Sport

Technopolis [group]. 2014

Tussenevaluatie Onderzoeksprogramma Sport; eindrapport

ZonMw, wjh mulier instituut, 2010

Kennisagenda Sport 2011-2016

Aanvullend: aanvragen en voortgangs- en eindverslagen van alle 25 projecten

Bijlage I Geraadpleegde personen

Programmabetrokkenen

Naam	Organisatie
Mevrouw drs. C. van Beek MCM	UMC St. Radboud
Mevrouw drs. M. van Dalen	NWO TTW
De heer J. de Graaf	Zanskar
De heer drs. mr. E. van der Heide	Ministerie VWS
De heer drs. P. Kramers	SIA
De heer J. Krol MSc	ZonMw
De heer E. Lenselink	NOC*NSF
Mevrouw dr. M. Leurs	Ministerie VWS
De heer dr. A. Lubbers	NWO SGW
Mevrouw M. van de Meent MSc	NWO SGW
Mevrouw dr. ir. A. Stekelenburg	NWO TTW

Projectleiders

Presteren	
De heer dr. J.J. De Koning	Vrije Universiteit
De heer prof. dr. T.G. van Leeuwen	Academisch Medisch Centrum
De heer prof. dr. P.J. Beek	Vrije Universiteit
De heer prof. dr. F.C.T. van der Helm	Technische Universiteit Delft
De heer dr. L.B. Verdijk	Universiteit Maastricht
De heer dr. A. Nieuwenhuys	Radboud Universiteit
De heer dr. M. Truijens	Vrije Universiteit
De heer prof. dr. H.E.J. Veeger	Vrije Universiteit
Meedoen	
Mevrouw prof. dr. T.A. Abma	VU Medisch Centrum
De heer prof. dr. M. Bottenburg	Universiteit Utrecht
De heer dr. ir. D.F. Ettema	Universiteit Utrecht
De heer dr. H. van der Poel	Mulier Instituut
Mevrouw prof. dr. M. Prange	Tilburg University
Mevrouw dr. A.S. Singh	VU Medisch Centrum
De heer prof. dr. B. Steenbergen	Radboud Universiteit
Mevrouw dr. K.T. Verkooijen	Wageningen University & Research
Vitaal	
De heer dr. F.H. Pierik	TNO
Mevrouw prof. dr. L.A.M. van de Goor	Tilburg University
De heer dr. J.A.J. Dierx	Hogeschool van Arnhem en Nijmegen
Mevrouw dr. ir. A. Wagemakers	Wageningen University and Research
De heer dr. E.A.L.M. Verhagen	VU Medisch Centrum
De heer G. ten Hoer	Universiteit Maastricht
Mevrouw prof. dr. C. Veenhof	UMC Utrecht
De heer dr. T. Takken	UMC Utrecht
De heer prof. dr. B.R. Bloem	UMC St. Radboud

Gebruikers

Presteren

De heer M.J. van Fulpen	Agis Automatisering
De heer R. Luyten	b Cat High Altitude
De heer M. Nijhoff	KNBSB
De heer T. Rademaker	Lode
Mevrouw I. Stoter	InnoSportLab Thialf
Mevrouw J. Verheesen	Kenniscentrum Suiker en Voeding

Meedoen

De heer I. van Holsteijn	Cruyff Foundation
Mevrouw L. Jonker	KNVB
Mevrouw M. Stroet	Vereniging Sport en Gemeenten
Mevrouw W. Westerhof	Kenniscentrum Sport

Vitaal

De heer C. van Asten	Syntein
De heer H. van Baren	Simultrainer
De heer R. Creusen	CITAVERDE College
Mevrouw E. Kotte	Stichting Fitkids
De heer J. Lucassen	KVLO

Bijlage II Overzicht Projecten

Nr	Doel	Doelgroep	Beoogde einddatum	Samenstelling consortium
1.	Optimaliseren van stimulerende effecten van trainingsstrategieën voor versterken piek- en duurvermogen en daarbij het minimaliseren van de onderling remmende effecten gedurende concurrerende training	Trainers,(top)sporters (binnen dit onderzoek specifiek topschaatsers en toproeiers)	30-9-2017	Vrije Universiteit, VUmc, KNWU, KNRB, KNSB, Cat High Altitude, Artinis, TulipMed, Sporteronline.nl
2.	Ontwikkelen van nieuwe methode (optische spectroscopie) voor lichaamshydratatiemetingen	(Top)sporters, trainers, daarnaast zorg (Intensive care, geriatrie etc.)	15-2-2017	AMC, UMC St. Radboud, AgiS Automatisering, KNWU, NTB, KNAU, Vitesse
3.	Optimaliseren voortstuwing door en over water door ontwikkelen nieuwe meetsystemen en vormen van feedback voor verbetering en verfijning zwem- en roeibeweging	(Top)sporters en coaches (binnen dit onderzoek specifiek zwemmers en roeiers)	31-5-2018	Vrije Universiteit, TU Eindhoven, TU Delft, Fontys Hogeschool, KNRB, KNZB, CTO Amsterdam, CTO Eindhoven, InnoSportlab De Tongelreep, DVC, Flowmotion, Swimovate
4.	Verbetering van de individuele schaatstechniek door middel van real time feedback over afzet tijdens het schaatsen	Sporters, coaches binnen het (top)schaatsen	15-1-2018	TU Delft, Vrije Universiteit, De Haagse Hogeschool, KNSB, Gameship, Incas3, O'sports, Inmotio, InnoSportLab Thialf
5.	Ontwikkelen van sportspecifieke richtlijnen voor nitraatsuppletie om sportprestaties bij topsporters te verbeteren	Trainers, (top)sporters, diëtisten, sportbonden	30-9-2017	Universiteit Maastricht, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, Maastricht UMC, Kenniscentrum Suiker en Voeding, NIZO,CIRO, Nestlé, InnoSportLab Papendal, NOC*NSF,
6.	Ontwikkelen van innovatieve interventies om slaap optimaal te benutten voor herstel, adaptatie en leveren en verbeteren topsportprestaties	Topsporters en coaches		Radboud Universiteit Nijmegen, NOC*NSF, InnoSportLab Papendal, Vitesse, KNWU, KNZB, KNRB, Philips, Auping

7.	Aan de hand van een systeemtheoretisch model op basis van de vermogensbalans (en de ontwikkeling van een sensor) bestuderen hoe een sporter reageert op training en herstel	Sporters en coaches binnen het (top)zwemmen	30-4-2017	Vrije Universiteit, TU Eindhoven, InnoSportLab De Tongelreep, InnoSportLab Thialf, KNZB, Lode, 2M Engineering, Metatronics, Nemo Healthcare
8.	Het verhogen van het pitchniveau in honkbal, door te werken aan drie factoren (screening jeugdselectiespelers, het bouwen van een near real time trainingssysteem, het vergelijken van het effect van nieuwe manieren van leren met gebruikelijke trainingsmethoden)	Trainers en trainers van trainers in het (top)honkbal	30-9-2017	Vrije Universiteit, TU Delft, CTO Amsterdam, KNBSB, Medicort, ManualFysion, Motek Medical
9.	Ontwikkeling/verfijning van sport- en beweeginterventies voor chronisch zieken	Chronisch zieken, patiëntenverenigingen en zorgprofessionals	31-03-2018	VUmc, Mulier Instituut, Trimbos Instituut, Hogeschool Winsdeheim, Kenniscentrum Sport, Borstkankervereniging Nederland, Nederlandse Diabetes Federatie, Bas Van de Goor Foundation, De Fysiotherapeut, HIV Vereniging Nederland, A Sisters Hope, NBLP
10.	Begrijpen en beïnvloeden verschillen in ledenbinding van sportverenigingen en -bonden. Inzicht in interventies om problemen van ledenbinding aan te pakken, betekenisgeving aan lidmaatschap en lidmaatschapsorganisaties beïnvloeden, en 'gemeenschapsvormen nieuwe stijl' ontwikkelen	Sportbonden, sportverenigingen en beleidsmakers (lokaal en landelijk)	31-03-2018	Universiteit Utrecht, Hogeschool Utrecht, Judo bond Nederland, KNZB, KNKV, NBB, NTFU, KNHB, KNLTB, KNVB, NGF, Squash Bond Nederland, Nederlandse Ski Vereniging, KNBLO, Badminton Nederland, Atletiekunie, KNSB
11.	In kaart brengen beweeggedrag van mensen. Nagaan op welke plekken het meest wordt bewogen, en welke plekken vooral voor sport en bewegen geschikt zijn	Gemeenten	31-05-2017	Universiteit Utrecht, Maastricht University, Kenniscentrum Sport, TNO, Nivel, Gemeente Maastricht, Gemeente Rotterdam, Gemeente Utrecht, GGD Zuid Limburg

12.	Theorievorming rondom de rol van sportvoorzieningen bij sportstimulering, bieden handvatten voor besluitvorming bij accommodatievraagstukken en aanknopingspunten voor de inrichting van het sportaccommodatiebeleid	Gemeenten	30-09-2017	Mulier Instituut, Universiteit Utrecht, Kenniscentrum Sport, KNVB, KNLTB, Gemeente Utrecht, Gemeente Maastricht, Gemeente Alphen aan den Rijn, Gemeente Berkelland, Gemeente Amsterdam, Gemeente Den Haag, Gemeente Delft, Gemeente Heerlen, Gemeente Roerdalen, Vereniging Sport en Gemeenten, Sportatlas.nl, NOC NSF
13.	Inzicht in betekenis van sport voor talentontwikkeling en integratie van (allochtone) meiden en beleidsadviezen voor voetbal- en sportbonden, vrouwenorganisaties en sportgerelateerde bedrijven	Sportverenigingen en coaches	31-08-2017	Universiteit Leiden, Universiteit Utrecht, Cruijff Foundation, BeNe Leage, Triple Double Sport Marketing
14.	Opstellen van een effectief, gebruiksvriendelijk en praktisch beweegprogramma dat past binnen het Nederlandse schoolsysteem op basis van inzicht in de effecten van lichamelijke activiteit op schoolprestaties	Scholen en beleidsmakers	30-06-2018	VUmc, Vrije Universiteit Amsterdam, Mulier Instituut, Hogeschool van Amsterdam, Hogeschool Windesheim, Open Universiteit, Kenniscentrum Sport, SLO, Gemeente Delft, Deelgemeente Noord, Stichting Flore
15.	Ontwikkelen van training en coaching op maat om de (sport)participatie van kinderen met een motorische ontwikkelingsstoornis (zoals Cerebrale Parese en Developmental Coordination Disorder) te faciliteren.	Kinderen met een motorische ontwikkelingsstoornis, Sportbonden, sportverenigingen en sportopleidingen	31-08-2017	Radboud Universiteit Nijmegen, Vrije Universiteit Amsterdam, Kenniscentrum Sport, De Haagse Hogeschool, Hogeschool van Amsterdam, Hanzehogeschool Groningen, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, Hogeschool Windesheim, Fontys Hogeschool, Kennispraktijk voor Sport, Onderwijs & Gezondheid, Huis voor de Sport, Gelderse Sportfederatie, Sport Service Nijmegen, Sportservice Zwolle, Sportservice Flevoland, Sportservice Roermond, Gehandicaptensport Nederland, BOSK, Graafschap College, Revalidatiecentrum de Hoogstraat, PO-Raad, KNVB

16.	Jeugdzorgorganisaties en sportclubs helpen een gunstig sportklimaat voor kwetsbare jongeren te scheppen	Jeugdzorgorganisaties, sportclubs en beleidsmakers	30-06-2017	Wageningen UR, Kenniscentrum Sport, Hogeschool Rotterdam, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, Verwey-Jonker Instituut, Nederlands Jeugdinstituut, GGD Rotterdam-Rijnmond, Rotterdam Sportsupport, FlexusJeugdplein
17.	Leidraad met adviezen over de fysieke inrichting van schoolzones, succesvolle beweegprogramma's, en organisatorische factoren die van belang zijn voor succesvolle schoolzones	Gemeenten, verkeerskundigen, GGD'en en stedenbouwkundigen	01-01-2017	Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, Rijksuniversiteit Groningen, Kenniscentrum Sport, Hogeschool van Amsterdam, Wageningen UR, GGD Regio Nijmegen, KVLO, Topscore
18.	Gecombineerde Leeftijdinterventie (GLI) ontwikkelen om mensen met diabetes en hartvaatziekten te stimuleren om gezonder te leven	Zorgorganisaties, zorgverzekeraars, GGD-en en gemeenten en mensen met diabetes en hartvaatziekten,	01-01-2018	Wageningen UR, UMC St. Radboud, Radboud Universiteit Nijmegen, Kenniscentrum Sport, de Fysiotherapeut, KNBLO, Gemeente Heusden, Gemeente Nijmegen, Gemeente Zwolle, Gemeente Den Haag, Nationaal Platform Zwembaden, De Schroef, 1 ^{ste} lijn Amsterdam, ProGez, Vereniging Sport en Gemeenten, Sport Drenthe, ROS Friesland, Lijn1, Fit!vak, Stichting Koel, Sport Fryslân, VGZ, NOC NSF
19.	Stimuleren van een duurzame actieve leefstijl van VMBO leerlingen	VMBO-scholen, gemeenten en GGD' en	01-09-2017	VUmc, Veiligheid.nl, de Fysiotherapeut, Achmea, NOC NSF, VSG, Disporta, NHG, NVFS
20.	Metten van het effect van 'buurtsportcoaches' en leefstijlinterventies	Gemeenten, GGD'en en buurtsportcoaches	01-06-2018	Maastricht UMC+, NUTRIM, Move, Coach Maastricht, Fysiomaatwerk, GGD Zuid Limburg, Maastricht Instruments
21.	Evaluatie van de 'Versterk je enkel app'	Sporters en fysiotherapeuten	01-07-2016	Nivel, Tilburg University, VUmc, UMC Utrecht, Achmea, Sint Maartenskliniek, Reade, Reumafonds, de Fysiotherapeut

22.	Ontwikkelen effectief beweegprogramma gebaseerd op kracht voor jongeren met overgewicht	Jongeren met overgewicht en docenten	15-07-2017	UMC Utrecht, Universiteit Utrecht, Hogeschool Utrecht, BOSK, De Hart & Vaatgroep, Fitkids, Gehandicaptensport Nederland, Ronald McDonald Centre, KNVB, KNWU Revalidatiecentrum De Hoogstraat
23.	Ontwikkelen en evalueren van e-Exercise (protocollen) voor artrose-patiënten	Artrose-patiënten, fysiotherapeuten en zorgverzekeraars	01-04-2017	Radboud Universiteit Nijmegen, UMC St Radboud, AstraZeneca, MontpellierVenture, Simultrainer, Parkinson Patiënten Vereniging
24.	Onderzoeken van de effecten van (aangepast) sporten op fysieke fitheid, activiteit en gezondheid bij kinderen en jongeren met een chronische aandoening of ziekte. Het in kaart brengen van het effect op schoolprestaties, blessures, schoolverzuim en psychosociaal functioneren	Fysiotherapeute, sportartsen en docenten bewegingsonderwijs	01-11-2017	Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, Rijksuniversiteit Groningen, Kenniscentrum Sport, Hogeschool van Amsterdam, Wageningen UR, GGD Regio Nijmegen, KVLO, Topscore
25.	Sporten bij patiënten met de ziekte van Parkinson stimuleren	(Parkinson-)patiënten, artsen en behandelaren	01-11-2017	Wageningen UR, UMC St. Radboud, Radboud Universiteit Nijmegen, Kenniscentrum Sport, de Fysiotherapeut, KNBLO, Gemeente Heusden, Gemeente Nijmegen, Gemeente Zwolle, Gemeente Den Haag, Nationaal Platform Zwembaden, De Schroef, 1 ^{ste} lijn Amsterdam, ProGez, Vereniging Sport en Gemeenten, Sport Drenthe, ROS Friesland, Lijn1, Fit!vak, Stichting Koel, Sport Fryslân, VGZ, NOC NSF